...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...227 (13543) | 1971 оной сентябриин 25, суббото | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

БАЙГАЛ НУУР ШАДАРХИ БАЙГААЛИИН БАЯЛИГУУДЫЕ ЗҮБӨӨР АШАГЛАХА БА ҺАЙН БАЙЛГАХА ЯБАДАЛ ХАНГАХЫН ТУЛА ШУХАЛА НЭМЭЛТЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

...нуур шадархи байгаалиин баялигуудайнь арадай ажахын ехэ ...байһые хараада абажа, тэдэ баялигуудые зүбөөр ашаглаха ...лгаха зорилготой хэдэ хэдэн нэмэлтэ хэмжээнүүдые хараалан ...шухала гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэ-...

...ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Байгал нуур шадархи ...баялигуудые зүбөөр ашаглаха ба һайн байлгаха ябадал ...тула шухала нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол дотороо эн-...гаалха зоно эмхидхэгдэһэн проектнүүдые, Байгал нуурай ...тойронхи байгаалиин баялигуудые хамгаалха гурим, тэрэшэ-...нуур шадархи газар дээрэ агролесомелиоративна, агротехниче-...техническэ хэмжээ ябуулгануудые, тэрэ тоодо газарайнь хурь-...ша нуража, һалхинда үлеэгдэжэ муудалгаһаа хамгаалха хэмжээ ...бэелүүлхэ проектнүүдые зохёолгын хэрэг үргэдхэхыень ...нуурай байгаалиин баялигуудые ашаглалгада хабаададаг мини-...болон албан зургаануудые, СССР-эй Наукануудай академиие ...

...хэрэглэгдээд гарадаг уһые тогтоогдомол хэм хэмжээндэнь хү-...хэ түхеэрэлгэнүүдые Байгалай целлюлозно заводто 1971 он ...бүрин дүүргэхэ; Байгалай целлюлозно заводой ба тэрэнэй ...үйлэдэлнүүдые хэрэглэхэ цехүүдэй хоёрдохи ээлжээнэй ба-...1971 ондо ашаглалгада оруулхыень; Байгалай целлюлозно за-...комплексын, тэрэ тоодо гэр байрануудай, соёлой ба ажаһуу-...дай барилганыудые 1973 ондо барижа дүүргэхыень ханга-...целлюлозно-саарһанай промышленностиин министерствэдэ дурад-...

...целлюлозно-картонно комбинадай түрүүшын ээлжээнэй ба-...1972 он соо дүүргүүлхыень СССР-эй Целлюлозно-саарһанай про-...министерствэдэ, Промышленна барилгын министерствэдэ ...Уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдэй барилгын хүсэд дүүрэхэ хү-...целлюлозно-картоной комбинадые Целлюлозно-саарһанай ...ностиин министерствын ашаглалгада оруулхыень хорибо.

...уһала Сэлэнгэ мүрэн ба тэрэнэй аса һалаанууд руу урад-...даг, өөһэдынь мэдэлэй предприятинуудтахи уһа сэбэрлэхэ ...дэй барилгын ямараар ябажа байһые шалгахыень, мүн уһа ...түхеэрэлгэнүүдэй барилгын тодорхой болзорнуудые предприяти ...хыень, тиихэдээ тэдэнэй барилгын 1972 онһоо орой бэшэ ...байһые, тэрэшэлэн Улаан-Үдэ хотодохи уһа сэбэрлэхэ город-...нүүдэй барилгын 1973 ондо дүүргэгдэхэ ёһотой байһые ...РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Байгал нуур шадар ...тай министерствэнүүдтэ дурадхагдаба.

...һүүлээр урдахуулагдадаг уһантай хамта промышлен-...эдүүдэй урдалгые болюулха, арадай ажахын хэрэглэм-...зорилгоор тэдэ предприятинуудтахи үйлэдбэриин техноло-...барижуулан һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые тодорхойлон ...1971 ондо бэелүүлхыень Сэлэнгэ мүрэн шадар предприяти-...СССР-эй, РСФСР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта ...

...нуурта шудхадаг гол мүрэнүүдээр модо урадхуулгые 1973 ...бэшэ сүм зогсоохыень: шулагдаагүй мододые долгиндо задар-...нууд (барсанууд) болгон, Байгал нуур соогуур 1972 онһоо орой бэшэ урадхуулдаг болохо; Байгал нуурай оршон тойронхи гол мүрэнүүдэй һабанууд соо шэнгэһэн модо гарган зайсуулха, Итанца, Ангар, Баргажан мүрэнүүдтэхи, тэдэнэй аса һалаануудтахи, Баргажанай булан тадхал худар ородог гол мүрэнүүдэй адагай участогуудтахи, тэрэшэлэн омоли үдхэлгэдэ тон шухала Сэлэнгэ мүрэнэй гүйхэдхэ соохи загаһанай түрьһэлдэг газарнуудые сэбэрлэхэ хүдэлмэри 1971—1975 онуудта дүүргүүлхэ; Байгал нуур шадархи модо отолхо холын хараата түсэб арбан жэлэй болзортойгоор зохёохо; энэ райондо модо отололгын гуримуудтай гүйсэд зохилдуулан, Байгал нуур шадархи территори дээрэ модо бэлэдхэхэ хүдэлмэри эрхилхыень СССР-эй Ой модоной ба модо болбосоруулдаг промышленностиин министерствые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалба.

Энэ райондохи санитарна зорилготой, мүн модоной харууһанда хабаатай отололгые үргэдхэхэ, модонойнь отологдоһон талмайнуудта модо дахин ургуулха, тэрэшэлэн эндэхи ой модоной баялигые бүри зүбөөр ашаглаха ба бэеэ хүсэһэн, хуушарһан ургамалнуудые хаһа саг соонь хэрэглэхэ ябадал хараада абалсан, Байгал нуур шадархи территори дээрэ ой модоной ажахы эрхилэлгые, модо бэлэдхэл эмхидхэлгые һайжаруулха хэмжээ ябуулга 1971—1975 онуудта хараалан бэелүүлхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Ой модоной ажахын Гүрэнэй комитедтэ, СССР-эй Ой модоной ба модо болбосоруулдаг промышленностиин министерствэдэ даалгагдаба.

КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет Байгал нуурай оршондохи загаһанай ажахы эрхилэлгын, загаһанай нөөсые арьбадхалгын талаар тохёолдоһон дутуу дунданууые зайсуулхын тула яаралтай хэмжээ абахыень, загаһа үдхэдэг заводуудые һэльбэн шэнэдхэхэ ба шэнэ заводуудые бариха хүдэлмэри 1971—1975 онуудта дүүргүүлхыень, Байгал нуурай оршондохи загаһанай нөөсэ хамгаалха, үдхэхэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ бүри шанга хиналта табихыень, тэрэшэлэн зүбшөөлгүйгөөр загаһа агналга тохёолдуулхагүйн тула нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахыень СССР-эй Загаһанай ажахын министерствые, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые уялгалаа.

Байгал шадархи байгаалиин баялигуудые зүбөөр ашаглаха ба һайн байлгаха хүдэлмэридэ хабаатай асуудалнуудаар научна шэнжэлэлгэ эмхидхэхыень СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделенидэ даалгагдаба.

Байгал нуур шадархи байгаалиин баялигуудые зүбөөр ашаглаха ба һайн байлгаха хэрэгые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет бэелүүлхэ ёһотой гэжэ тогтоогдоо. Байгал нуур шадархи байгаалиин комплекснуудай һайн байлгада саг үргэлжын хиналта табиха тусхай постнуудые эмхидхэн байгуулхыень, энэ асуудалаар элидхэлнүүдые СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ үе үе хүргэдэг байхыень СССР-эй Арадай хиналтын комитедтэ даалгагдаа.

Байгал нуур шадархи байгаалиин баялигуудые зүбөөр ашаглаха ба һайн байлгахын тула тогтоогдоһон даалгабаринуудые Буряадай АССР-эй, Эрхүүгэй ба Шэтын областьнуудай территори дээрэ байдаг предприятинууд ба организацинуудай гүйсэдхэлгэ бүри шангаар хинаха, даабаринуудаа дүүргэлгэдэнь тэдэ предприятинууд ба организацинуудта али бухы туһаламжа үзүүлхыень КПСС-эй Буряадай, Эрхүүгэй, Шэтын обкомуудта, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Эрхүүгэй ба Шэтын облгүйсэдкомуудта даалгагдаба.

...АЙМАГ ХҮСЭЕЭ—ТАРЯА ХУРЯАЛГАДА

...ПОРТАЖ

АЙМАГ СООГОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

...бархануудтал — һал-...байраһаа нүүжэ, ну-...элһэн добуун, гүбээ-...залгаа обойлдоһон ...тарян. Нарин-Хүн-...тоог дээрэ эндэшье, ...оньһото техникэ ...нэгэ газарта һэршэгэ-...хиидхэжэ, нүгөө тэ ...сүлөө тухагүй ...байнхай.

...дээрэ туулган хара ...худхаржа, һаби-...шэдэрхэдэ, тоогууд дээ-...колхозой правле-...нүхэр Кауров һа-...зорюута ерээ.

...орожо, шииг ехэ-...ушарһаа тоогууд дээ ...нойтон тариан ороно. ...халаха, гутаха, бу-...бии, — гэжэ Филипп ...хэлэнэ. — Мүнөөдэр гү-...тарян ябуулаг-...юм. Энэ бороо һаа-...

...тоогые даагшые һу-...хушалтатай сарайн ха-...байһан хүнүүдэй ...Таба-зургаан за-...ехэ обоохойн дэргэ-...байна. Тэдэнэй дунда ...барһан 50-яад ...сүлөө тухагүй этэнэ,

...Даша-Доржо Лубсанович, ...абажа байнаб? Гүрэндэ ...тарян ябуулагдана гү, ...нойтон бэ?

...дээрэ хатаад ...хэдэн машина ...хэлэнгүй абаа. ...комбайнуудай авто-...абажа, энэ обоохойс ...һанаатайбди, — гэжэ тоогые даагша нүхэр Цыбенов харюусана.

— Зүб. Энэ бороо комбайнуудые зогсоогоо. Автомашинануудаа гүрэндэ тушаагдаха тарья зөөлгэндэ табиха, — гэжэ түрүүлэгшэ захиралта үгэнэ.

Мотоорой хүсөөр агаар үлеэлгэн хатаагдаһан обоохойдо 21-50 номертой автомашина залагдажа, кузов руунь шэнэ ургасын улаан шэниисэ бадхаса шэдэгдэжэ захалба. Хэдэхэн минутын үнгэрэмсөөр ашаглалга дүүрэжэ, хоёрдохи автомашина залагдаа һэн.

— Активна вентиляци гэнэ гүбди, энэ иигэжэ нойтон тарян соогуур агаар үлеэлгэжэ хатааха гээшэ шни ехэл болохотой юм байна. Энээнгүй һаа, одоол хосорхо һэмди, — гэжэ Даша-Доржо Лубсанович хөөрэнэ. — Нёдондо үшөөл барагтай, хуурайбтар тарианай ороһоншье һаань, хэдэн зуун центнерээрнь халаажа, зобоол агша бэлэйбди.

Нойтон тарья агаараар үлеэлгэжэ хатааха түхеэрэлгэ юрэ, хаанашье хэхэдэ бэлэн юм. Хёсоор хоолойнуудые хадаад, тэрээн дээрээ тарья зузаанаар адхажа, мотоороор агаар үлеэлгэнэ. Нэгэн доро 200—300 тонно тарья адхаад, хэдэхэн үдэр соо хатаадаг байна.

Байгша ондо Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ оросһо тарианай баян ургаса ургуулагдаа. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряагдахаар хараалагдана.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ колхоз гүрэндөө 4,5 мянган центнер тарья худалдаха түсэбтэй юм. Энэ түсэбөө хоёрложо, 9 мянган центнер тарья гүрэндэ худалдаха зорилго табяад, эндэхид эдэ үдэрнүүдтэ ургаса хуряалгаяа, гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда тарья тушаалгаяа түргэнөөр ябуулжа байна. Хура бороогой һаатуулаашье һаань, ороһото ургамалнуудай хахадынь хадагдаа, үрэһэнэй тарян, мүн гүрэндэ худалдагдаха тарян үдэр һүнигүй сэбэрлэгдэнэ, хатаагдана.

Ашагдажа захалһаар хахад час тухай сагай үнгэрөөд байхада, Доодо-Үшөөтэйн отделениин тариянай тоогой үүдэндэ кузоваараа дүүрэн ороһотой 5 автомашина холын харгыда гарахаар бэлэн болоод байба. Дүүрэн ашаатай автомашинануудай залгаа олоороо тоогой үүдээр газаашаа гарахадань, улаан шэниисын урасхал үнгэржэ байһандал үзэгдэнэ.

— Һүүлшын автомашинада мянга табан зуудахи центнер ашаалагдаа, — гэжэ тоогые даагша мэдээсэнэ.

Мүнөө жэл гүрэндэ тарья худалдалгаар хоёр түсэб дүүргэхэ социалис уялга абаад, баһал баян ургаса хуряажа байгааша хүршэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхидые мүрысөөндэ урлһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд гүрэндэ тарья худалдалгаараа Зэдынгээ аймаг соо түрүүлжэ ябана.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай корр.

УЛААН-ҮДЫН аймагай «Улаан-Оронго» колхозой тарияшад Борьёогой совхозойхидой үүсхэл халуунаар дэмжэжэ, ургаса хуряалгаяа эршэмтэйгээр ябуулна. Эндэ гектарай дунда зэргээр 18—20 центнер ороһо тарян хадагдана. Үнинэй комбайнер Цыремпил Доржиевич Будаев колхоз дотороо мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Гэхэ зуура автомашинын жолоошодой ажал хэрэгһээ олоной амжалта сэхэ дулдыдадаг. Энэ талаар Гарма Галсанов эгээн үндэр үрэ дүн түйлана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү жолоошон Г. Б. Галсанов.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

БЕЛГРАДТАХИ ХЭЛСЭЭНҮҮД

БЕЛГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СФРЮ-гэй Президент, СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ И. Броз Тито гэгшэд Белградта Союзна гүйсэдхэхы Вечын байшан соо хэлсээгээ үргэлжэлүүлбэ.

Хэлсээнүүдтэ совет талаһаа КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. Н. Родионов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ СФРЮ-дэ байдаг элшэн сайд В. И. Степаков, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров гэгшэд хабаадаа.

Югослав талаһаа хэлсээнүүдтэ Федерациин Соведэй гэшүүн, СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхэ бюрогой гэшүүн Э. Кардель, Союзна гүйсэдхэхы Вечын Түрүүлэгшэ Д. Биедич, СФРЮ-гэй Президиумэй гэшүүн, СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхэ бюрогой гэшүүн К. Глигоров, СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхы бюрогой гэшүүн С. Доланц, СФРЮ-гэй Президиумэй гэшүүн В. Мичунович, гадаадын хэрэгүүдые даадаг союзна секретарь М. Тепавац, СФРЮ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд М. Пешич, СФРЮ-гэй Президентын кабинедэй директорэй уялгые дүүргэгшэ М. Врхунец болон гадаадын политикын асуудалаар СФРЮ-гэй президентын советник М. Меловский гэгшэд хабаадаа.

Хани халуунаар үнгэрһэн мүнөөдэрэй хэлсээнүүд дээрэ сэхэ руунь, бэе бэеэ ойлголсолгын оршон байдалда харилсаа холбоогоо саашадань һайжаруулха хоёр талын эрмэлзэлтэй таараулдуулһан һаналаа андалдаан болобо. Мүн уласхоорондын хойшолуулашагүй асуудалнууд хэлсэгдээ.

Хэлсээнүүд үргэлжэлүүлэгдэхэ.

СССР ЮГОСЛАВИ ХОЁРОЙ ХАНИ БАРИСААН БЭХИЖЭГ ЛЭ, ХАНИ ХАРИЛСААН ХҮГЖЭГ ЛЭ!

Белградай электронно промышленностиин заводто болоһон митинг

БЕЛГРАД, сентябриин 23. (ТАСС-ай тусхай корр.). Югославиин нэгэдэмэл электронно индустриин продукци орон доторoо, мүн хилын саанашье алдартай болонхой юм. Энэ предприяти телевизор болон радиоприёмнигуудые, хубсаһа угаадаг автомат машинануудые, рентгеновскэ түхеэрэлгэнүүдые, элдэб янзын аппаратурануудые бүтээн гаргадаг.

Эдэ предприятинуудай нэгэниинь — Белградай райондохи Земуне городой электронно промышленностиин завод мүн. Тэрэнэй коллектив хэдэхэн жэлэй урда баригдаһан завод шэнги залуу.

Югославиин электронно промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд совет хүдэлмэрилэгшэдтэй нягта барисаатай юм. Совет предприятинуудта хэрэглэгдэдэг хэдэ хэдэн приборнууд болон элдэб янзын детальнуудта Белградай заводой тамга табяатай байдаг.

Мүнөөдэр Земунедэхи заводой хүдэлмэришэд, инженернүүд болон технигүүд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневые халуунаар угтан абаа. Тэрээнтэй хамта совет нүхэд совет-югослав хэлсээнүүдтэ хабаадажа байһан тушаалта хүнүүд энэ предприяти ерэлсээ.

Совет айлшадые СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхэ бюрогой гэшүүн С. Доланц, Югославиин бусад нүхэд удэшэжэ ябалсаа.

Заводто нүхэр Л. И. Брежневые нэгэдэмэл электронно индустриин генеральна директор В. Яшич амаршалаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь заводой цехүүдээр ябаа, хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдтэй халуун хөөрэлдөө хээ, үйлэдбэритэйнь танилсаа, нэгэдэлэй предприятинуудай гаргадаг продукциин выставкэ хараа.

Заводой нэгэ уужам цех соо митинг болоо. Эндэ суглараашад нүхэр Л. И. Брежневые халуун альга ташалгаар угтаа.

Митингые предприятиин партийна организациин секретарь М. Куляй нээгээ.

Предприятиин хүдэлмэришэнэй соведэй түрүүлэгшэ Б. Николич амаршалгын үгэ хэлээ. Электронно промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневые тон баяртайгаар амаршална. Нүхэр Брежнев, «Манайда айлшалыт!» гэжэ 22 мянган хүдэлмэришэдэй үмэнэһөө үнэн зүрхэнһөө танда хэлэхыем зүбшөөгыт гээд тэрэ хэлэбэ. Тингээд совет хүнүүдтэ манай амаршалгые, Совет Социалис Республиканууудай Союзай, Югославиин Федеративна Социалис Республикын хоорондохи хани харилсаан, хани барисаан бэхижэг лэ гэһэн манай хүсэлые хүргэхыетнай танииe гүйха байнабди.

Нэгэдэлэй түлөөлэгшэ предприятиингаа ажал ябуулга тухай, ямар амжалта туйлааб, ямар бэрхэшээлнүүдые гаталжа байһан тухайгаа айлшадтаа хөөрэжэ үгөө.

Үгынгөө түгэсхэлдэ Советскэ Союзай ба Югославиин арадуудай хоорондохи хани барисаанай болон хани харилсаанай хүндэлэлдэ юрөөл табяа.

Нүхэр Л. И. Брежневтэ үгэ үгтэнэ. Цех соо үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга болоно. Л. И. Брежнев үгэ хэлээ. (Нүхэр Л. И. Брежневэй үгэ манай газетын үглөөдэрэй номерто толилогдохо).

Нүхэр Л. И. Брежневэй үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдаа, үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдаа. Үгынь түгэсхэл «Ура» гэһэн абяануудаар үдэшэгдөө. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь иигэжэ хэлээ:

Нүхэдүүд, манай хани барисаае тэмдэглэн, танай заводой коллективтэ иимэ бэлэг — дэлхэйн хүдэлмэришэн ангиин вождиин, коммунистнуудай агуу ехэ багшын, манай партиие, Совет гүрэниие байгуулагша Владимир Ильич Ленинэй скульптурна портредые барюулхыемни зүбшөөгыт.

Тэрэшэлэн электронно промышленностиин совет инженернүүдэй зохёоһон технологиин ёһоор хэгдэһэн бухы 15 союзна республиканууда герб ба манай гүрэнэй гербын дүрсэ танда барюулхамни. Манай союзна республиканууд хани барисаатай нэгэ бүлэ — Совет Социалис Республиканууудай Союз болодог юм.

Митингдэ хабаадалсагшадай халуун альга ташалган доро нүхэр Л. И. Брежнев заводой түлөөлэгшэдтэ бэлэгээ барюулаа.

Митингын һүүлээр предприятиин хүдэлмэришэнэй соведтэ хани халуун хөөрэлдөөн болоо. Уулзалгада хабаадагшад хүдэлмэришэнэй соведэй ажал ябуулга тухай, коллективэй үйлэдбэриин байдалда тэрэнэй хабаадалга тухай нүхэр Л. И. Брежневтэ хөөрэжэ үгөө. Хүдэлмэришэдэй ажалай, ажаһуудалай байдал, мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ тухай асуудалнуудаар нүхэр Л. И. Брежнев һонирхоо.

Земунедэхи заводой митинг, хүдэлмэришэдэй коллективтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин уулзаһан ушар — Югославиин, Советскэ Союзай хоорондохи бэхижэжэ байһан хани барисаанай, хүгжэжэ байһан хани харилсаанай эли тодо гэршэ мүн болоо.

ХАНИ ХАЛУУН ОРШОН БАЙДАЛДА

БЕЛГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.) Сентябриин 22-то СФРЮ-гэй Президент, СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ нүхэр И. Броз Тито КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хүндэлэлдэ сайлалга хэбэ.

Сайлалга дээрэ СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхэ бюрогой гэшүүд, СФРЮ-гэй Президиумэй гэшүүд, союзна гүйсэдхэхэ Вечын гэшүүд, мүн Югославиин бусад нүхэд байлсаа.

Тэрэшэлэн сайлалга дээрэ совет-югослав хэлсээндэ хабаадажа байһан Совет ороной тусхай түлөөлэгшэд байлсаа.

Сайлалгын үедэ И. Броз Тито, Л. И. Брежнев үгэ хэлээ.

Нүхэр И. Б. ТИТЫН хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэр Брежнев!
Хүндэтэ айлшад!
Нүхэдүүд!

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежневые, тэрээнтэй хамта ябаһан нүхэдые Югославиин арадуудай, Коммунистнуудай союзай үмэнэһөө, миниин нүхэдэй үмэнэһөө, мүн өөрһөө халуун зүрхэнһөө амаршалха арга боломжые би онсо ханангяар хэрэглээд, манай орон дотор һайн һайханаар айлшалхыень хүсэнэб. Хүндэтэ айлшад, манай дунда байха үедөө совет арадта Югославиин арадуудай талархадаг үнэн сэдьхэлэй хани халуун, хани барисаанай оршон байдалые хаа хаанагүй үзэжэ ябахат гэжэ батаар этигэгты.

Өөрынгөө революциин ба фашис эзэмдэгшэдтэ, урбагшадта эсэргүү тэмсэлэйнгээ 30 жэлэй ойе манай арадуудай һайндэрлэжэ байһан сагта танай айлшалалга үнгэрхэнь. Энэ һайндэрые тэмдэглэжэ байхадаа, бидэнэр дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ СССР-эй, Югославиин баатар арадуудай үзэһэн агууехэ хохидолые гүн сэдьхэлһээ хүндэлэн дурданабди. Фашизмын зэрлиг муухай хүсэнүүдтэ эсэргүү хамтын тэмсэл манай хүн бүхэнэй зүрхэндэ, Югославиин арадуудай һаналда гүнзэтыгөөр хадуугданхай. Энэ тэмсэлэй үедэ СССР-эй арадууд эгээл хүшэр хүндэ тэмсэлые дабажа гараа һэн. Энэ ушар хадаа манай арадуудай хани барисаанай, харилсаа холбооной бата бэхи түшэг тулгуури гэжэ бидэнэр мүнөөдэршье харанабди.

Тэрэ үеын баатар тэмсэлһээ хойшо олон жэл үнгэрөө. Эдэ жэлнүүдэй туршада манай хоёр оронуудай хоорондохи харилсаануудта горитой ехэ дэбжэлтэ, амжалта туйлагдаа һэн, зүгөөр бэрхэшээлнүүдшье дайралдаа. Мүнөө үедэ манай бүхы талын харилсаануудта ехэ һайн аша үрэ туйлагдаа гэжэ бидэнэр ханангяар тэмдэглэхэ байнабди. Гэбэшье туйлагдаһан энэ хэмжээн хоёр талын бодото аша туһада, эрилтэдэ үшөөл харюусанагүй гэжэ би тоолохо байнаб. Ушар юуб гэхэдэ, манай хоёр оронуудай экономикын харилсаае бүри ехээр бэхижүүлхэ, научно-техническэ харилсаа хүгжөөхэ, научна болон культурна туйлалтануудаараа андалдаа хэхэ, аяншалгые хүгжөөхэ, манай арадуудай ажабайдал, амжалта болон хүсэл оролдолго тушаа һайн мэдээсэл бэе бэедээ хүргэжэ байха үргэн ехэ арга боломжонууд бии ха юм. Югославиин арадууд, правительство болбол Советскэ Союзтай хани барисаанай, бүхы талын, бата бэхи тогтууритай харилсаа хүгжөөхые үнэн сэдьхэлһээ хүсэнэ гээд би дахинаа дабтаха байнаб. Тиихын тула бүхы эрхэ нүхэсэл бии гээд бидэнэр этигэнэбди. Манай һайн һайхан харилсаанууд манай хоёр оронуудһаа гадна, бүхы уласхоорондын харилсаа холбоондо аша туһа хүргэдэг гэжэ нэгэнтэ бэшэ баталагдаһан байха. Харин манай харилсаанда ойлгогдосогүй юумэнүүдэй, бэрхэшээлнүүдэй ушархада хохидол болодог байгаа.

Манай хоёр оронуудай хоорондохи харилсаануудай амжалтатайгаар хүгжэхэ үндэһэ һуурииe бидэнэр энээнэй урда тээ хэлсэжэ зүбшэһэн байнабди. Тэрэ юуб гэхэдэ, нэн түрүүн бэеэ даанхай байдалые, хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүйе, дотоодын хэрэгтэ хамааралсахагүй гуримые хоёр талаһаа хүндэлхэ гэһэн хэлсээн юм. Эдэ ёһо гуримуудые уласхоорондын харилсаата оронууд баталан абанхай, мүн Нэгэдэмэл Нацинуудай уставта бэшэгдэнхэй. Эдэ ёһо гуримууд бэеэ даанхай, бүлэглэлнүүдтэ хабаадаагүй социалис орон болохо Югославиин хараа шугамай үндэһэ һууринь болоно.

Иимэ үндэһэ һуури дээрэ манай хани барисаан бүри үргэдхэхэ, баяжаха гэжэ хэлэхэдээ, танай, нүхэр Брежнев, һаналые хубаалданаб гэжэ һананаб. Югославиин Коммунистнуудай союзай ба Советскэ Союзай Коммунис партиин хоорондохи, манай правительствануудай, ниитэ-политическэ организацинуудай түлөөлэгшэнэрэй хоорондохи хэлсээнүүд, һаналаа андалдалга энэ хани харилсаандамнай горитойхоноор туһалха байһаниинь мэдээжэ лаб даа. Манай хоёр оронуудай хоорондохи харилсаануудые иигэжэ байгуулаад, саашадань хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан хамтын хүсэл оролдолго гаргаха хэрэгтэ манай энэ уулзалга, хөөрэлдөөнүүд шэнэ шухала алхам болохо гэжэ би этигэнэб.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ аюултай олон гуламтанууд бии. Тэдэ гуламтанууд замханагүй, харин аюултай шэнэ гуламтанууд бии болоно. Энэ ушар ехэл муу тээшэ. Уласхоорондын политическэ, экономическа харилсаануудта ехэ хубилалтанууд, орёо хүлгөөнүүдэй болжо байһые бидэнэр харанабди. Энэ ушар ... хараа бодолой буруу байһые, экономическа ба политическэ харилсаануудай хуушарһые, дэлхэйн хүгжэнги ба хүгжэнгибэшэ хубинуудай хоорондохи зүрилдөө тоохогүй ябадалай буруу байһые бүри хурсаар тодорхойлон харуулна, тиин олон оронуудай хүдэлмэришэн ангиин байдалай бүри ... аюулые түрүүлнэ. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, дэлхэйн үмэнэ ойлгогдоогүй олон юумэн бии.

Нэн түрүүн дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда дуратай, түрүү бүхы хүсэнүүдэй ажал ябуулгаһаа уласхоорондын харилсаанай ямар шэглэлтэйгээр хүгжэхэ байһаниинь дулдыдаха юм. Энээндэ социалис оронуудай үүргэ тон ехэ. Тэдэнэр демократическа, адли тэгшэ харилсаануудай түлөө, эб найрамдалай, эдэбхитэй, амгалан ёһоор зэргэ оршон байха ёһо гуримые шууд сэхээр бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй үльгэр жэшээ бодото ажал ябуулгаараа харуулна. Энэнь юун гээшэб гэхэдэ, хүсэ хэрэглэхэ ябадалые, баадхалга ба дотоодын хэрэгтэ хамааралсаха ябадалые зайсуулһан, арадууд болон оронуудай сүлөөтэйгөөр хүгжэхэ, уласхоорондын үргэн харилсаанай ажал ябуулгада тэдэнэй адли тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадалсаха — иимэ уласхоорондын харилсаанай түлөө тэмсэлэй жэшээ болоно. Энэ хадаа уласхоорондын оршон байдалда бүлэглэлнүүдтэ хабаадаагүй оронуудай политикын ажал ябуулгын гол шэглэл ба манай ороной гадаадын политическэ ажал ябуулгын бата бэхи үндэһэ һуури мүн гээшэ. Бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гэһэн политика манай арадуудай гол шухала аша туһада, тэдэнэй бэеэ даанхай байдалда таарамжатай юм. Тиимэһээ энэ политика болбол Югославиин Социалис Федеративна Республикын конституциин гол ёһо мүн болодог.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

Партийна ажабайдал

ЗОРИГЖУУЛАН УДАРИДАНА

Тракторно-таряан ажалай бригада хадаа ажахын хүсэнэй эгээл гол шухала бүлэгынь болодог гэбэл алдуугүй. Имагтал энэл багахан коллективэй хэр эрилтэ ехэтэйгээр өөрынгөө ажалда хандажа, хэр бүтээсэтэйгээр тэрэнээ дүүргэһэнһээ орооһо таряанай ургаса дулдыдана бшуу. Тиимэһээ тракторно-таряан ажалай бригадые һайнаар эмхидхэхэ, тэрэнэй хүдэлмэрие залан ударидаха гээшэ пэн түрүүн ажахын партийна организациин харюусалгатай уялга болоно.

Манай совхозой гурбадахи отделениин механизаторнуудай коллективые дүршэлтэй, бэрхэ механизатор, коммунист Аюр Дамбиевич Дамбиевай хүтэлбэрилдэг партийна бүлэг толгойлдог. Тус бүлэг дүрбэн коммунистнуудһаа бүридэнэ. Бүлэгые ударидагша Аюр Дамбиевич Дамбиев, мүн Вавила Митрофанович Иванов, Самандари Дондукова, Бавасан Цыдыпцыренов гэгшэд бултадаа олон жэлдэ партиин зэргэдэ ябаһан, хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоһон коммунистнууд юм.

Энэ жэлэй ургаса хуряалгын халуун хаһын эхилхын холо урда тээ тус партийна бүлэгэй гэшүүд совхозойнгоо хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон механизаторнуудтай хамта таряа хуряалга дээрэ хүдэлхэ машина, техникын хэр заһабарилагдажа, шэнэ ургасын орооһо таряае буулгажа сэбэрлэхэ тоогууд болон складуудай хэр бэлдэгдэжэ байһые шалгаһан юм. Энэ шалгалтын дүнгүүд отделениин механизаторнуудай суглаан дээрэ, мүн совхозой парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, бии байһан дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаһан, таряа хуряалга дээрэ хүдэлхэ коммунист бүхэндэ өөр өөрын тодорхой партийна даабари үгтэһэн байна.

Таряа хуряалгын үедэ өөрынгөө бригадын, отделениин механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ партийна бүлэг онсо анхаралаа хандуулаа. Партийна бүлэгэй гэшүүд отделениингээ профсоюзай эдэбхитэдтэй хамта тракторист, комбайнер бүхэндэ өөрынгөө социалис уялга абахадань туһатай зүбшэл үгэдэг байгаа юм. Ургаса хуряалта дээрэ хүдэлһэн механизатор бүхэнэй, агрегат, бригада бүхэнэй социалис уялганууд механизаторнуудай хамтын суглаан дээрэ баталагдан абтажа, полевой стан дээрэхи улаан буланда үлгэгдөөһэн.

Мүн социалис мүрысөөнэй гурим зүбшэн хэлсэлгэдэ, тэрэниие баталан абалгада партийна бүлэгэй гэшүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Энэ баталагдаһан гуримай ёһоор механизаторнуудай, бригануудай хоорондын социалис мүрысөөнэй дүн табан хоног бүхэндэ согсологдохо байна. Тиихэдээ түрүү зэргэдэ гараһан комбайнернуудай комбайнда үндэр бүтээсэтэ ажалыень тэмдэглэһэн табан хушуун зурагдажа, түрүү бригада бүхэндэ дамжуулгын улаан вымпел барюулагдадаг юм. Жэшээнь, партгруппые эмхидхэгшэ Аюр Дамбиевич Дамбиевай комбайнай бункерта мүнөө хоёр табан хушуун яларанхай. Иимэ урмашуулгын хэмжээнэй хажуугаар комбайнернуудые материальна талаарнь урмашуулха хэмжээнүүд мүн лэ хараалагданхай. Жэшээлэн хэлбэл, дүрбэн зуун гектар таряа хадаһан гү, али гурбан зуун гектар таряа хуряажа, 3300 центнерһээ дээшэ орооһо абаһан комбайнернуудта зуун түхэригэй сэнтэй шан барюулагдаха байна. Харин бүхы ургаса хуряалгын үе соо шалгаржа, совхоз соогоо эгээл ехэ дүн туйлаһан комбайнерта 150 түхэригэй сэнтэй шан барюулагдажа, тэрэнэй дүрэнь совхозой хүндэлэлэй самбарта һуулгагдаха юм.

Мүнөө таряа хуряалга дээрэхи социалис мүрысөөнэй эршэдээ орожо, түлэг дундаа абажа байхада, партийна бүлэг мүрысөөнэй ябасые ударидаха, тэрэнэй дүнгүүдые бултанда харуулха хэрэгтэ илангаяа ехэ анхарал хандуулна. Полевой стан дээрэ тодхогдоһон тусхай самбар дээрэ хэнэй хэды шэнээн таряа хадаһаниинь, хэды шэнээн хуряаһаниинь үдэр бүри тэмдэглэгдэдэг. Таряа хуряалгын түрүүшын арбаад хоногой дүнгүүдээр Вавила Митрофанович Ивановой хүтэлбэрилдэг табадахи бригада совхоз соогоо түрүүлжэ ябанхай. Тэдэнэр хэды хура бороо орожо, харалган бүрүүл үдэрнүүдэй байгаашье һаа, зургаан зуу гаран гектар таряа хадажа, тэрэнэйнгээ табан зуу гарыень хуряагаад байнхай.

Таряа хуряалга дээрэ хүдэлжэ байһан механизаторнуудай байра байдалые һайжаруулха, амаралтын сагые һонирхолтой зохидоор үнгэргэхэ хэрэгтэ партийна бүлэг мүн лэ һаналаа табидаг юм. Тракторна бригада дээрэ үдэрэй хоёр дахин халуун эдеэ бэлдэгдэдэг. Эндэ партийна бүлэгэй гэшүүн, коммунист Самандари Дондукова хүдэлнэ. Полевой стан дээрэхи улаан булан соо газетэ, журналнуудые уншажа, сүлөө сагаа үнгэргэхэдэ болоно. Мүн эндэ совхозой мэргэжэлтэд болон политинформаторнууд ерэжэ, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг. Эдэ хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэлгэдэ партийна бүлэгэй гэшүүд мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Эндэ совхозойнгоо гурбадахи отделениин нэгэл партийна бүлэг тухай хөөрэбэб. Харин иимэ бүлэг манай совхоздо ганса бэшэ юм. Ажахымнай нэгэдэхи отделенидэ дүршэлтэй механизатор, пёдондо жэлэй совхозой чемпион комбайнер Владимир Дашинимаевич Дашинимаевай хүтэлбэрилдэг үшөө нэгэ партийна бүлэг таряа хуряалгада гаранхай. Тэндэхи партийна бүлэгэй гэшүүд Дондок Пунсуков, Владимир Доржиев болон бусад дүршэлтэй бэрхэ коммунистнууд таряа хуряалга дээрэ механизаторнуудаа ударидан ябадаг юм.

Таряа хуряалта мүнөө түлэг дундаа ябажа байна. Совхоздомнай мүнөө табан мянга шахуу гектар таряан хадагдаад, тэрэнэй хоёр мянга гараниинь хуряагдажа, 27 мянга гаран центнер орооһон абтаад байна. Гүрэнэй бэлэдхэлгын пунктда табан мянга шахуу центнер орооһон ябуулагдаа. Партийна бүлэгүүд ажалай энэ халуун хаһа соо нэгэшье минута гээнгүй шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб, даабарие дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ажахынгаа механизаторнуудые зоригжуулан ударидана.

А. АЛЕКСЕЕВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхозой парткомой секретарь.

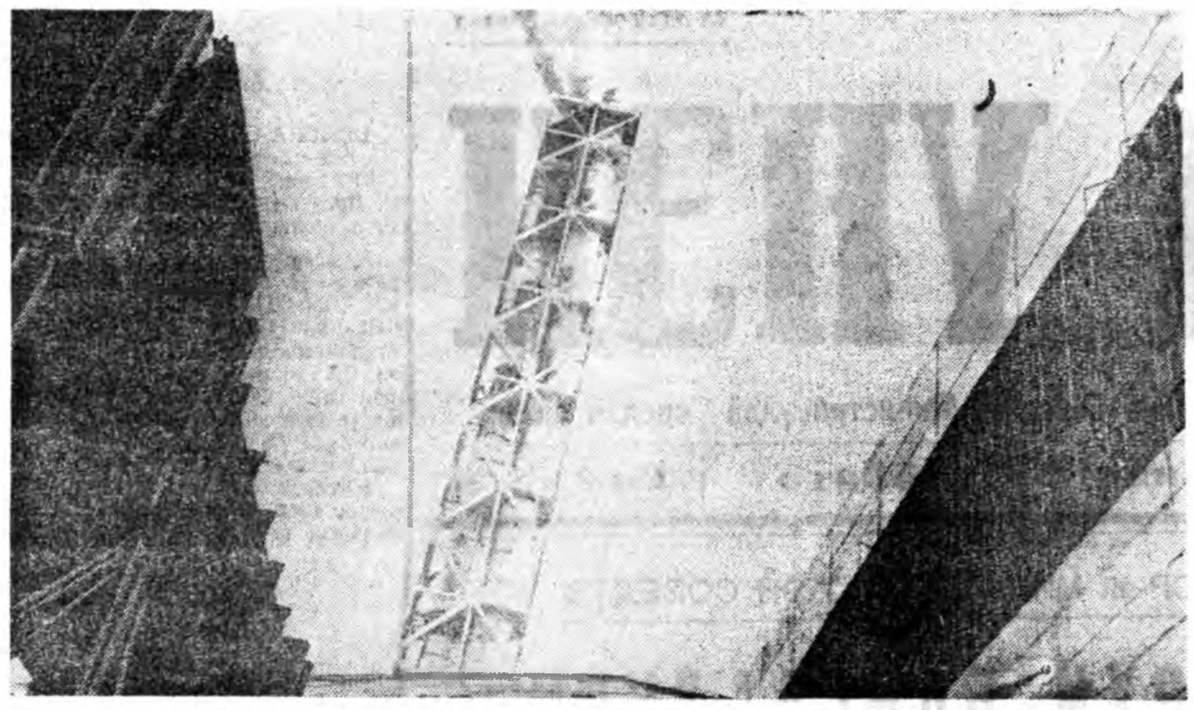

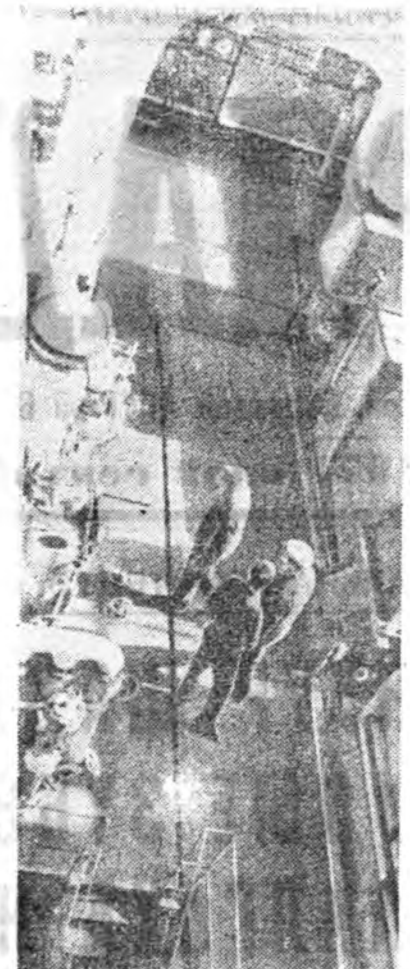

ЕХЭ ХИМИИН ТОМО ПРЕДПРИЯТИ

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БАРИЛГАНУУД

ОЙ МОДОНОЙ-химическэ промышленностиин предприяти байгуулха талаар республика доторнай түрүүшын горитой алхам хэгдээ. Сэлэнгын целлюлоз-картоной комбинат модоной үлэгдэл, хаядаһа хэрэглэжэ, жэлдээ 280 мянган тонно картон үйлэдбэрилхэ юм. Шэнэ табан жэлэй туршада ашаглалгада тушаагдаха ёһотой энэ комбинадай барилга мүнөө түлэг дундаа.

Газаа талаһаань харахада гоё һайхан, үндэр ехэ байшангай томо сонхонуудайнь шэл наранда ялалзан, холоһоо элеэр харагдана. Комбинадай гол корпус. Эндэ сульфатно-целлюлозой завод, картоной фабрика һууржаха юм. Корпусой барилга гол түлэб дүүргэгдээд, досоо талын ажал хэгдэжэ байнхай.

Комбинат гурбан ээлжээгээр ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдана. Түрүүшын ээлжээн—теплоэлектростанциин (ТЭС) хоёр котел, нэгэ турбина энэ жэлэй туршада хабсаргагдажа дүүргэгдээд, промышленна ток үгэхөөр түсэблэгдэһэн. Фабрикын жэл соо 140 мянган тонно картон үйлэдбэрилхэ түрүүшын ээлжээн, үшөө хоёр котел, турбина 1972 ондо ашаглалгада үгтэхэ ёһотой. Картон хэдэг 2-дохи машина 1973 онһоо продукци үгэжэ эхилхэ.

12 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ хүсэ шадалтай турбина ашаглалгада оруулагдаад, Буряадай энергосистемэтэй холбогдоо. Хоёрдохи турбина, тосхониие халуун уһаар хангаха түхеэрэлгэ хабсаргагдажа байнхай.

— Комбинадай бүхы үйлэдбэри үргэлжэдөө оньһожоруулмал байха юм,—гэжэ ТЭС-эй начальник Борис Дмитриевич Яковлев тайлбарилна. Мүнөө дээрээ эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг элшэ хүсэнэй хахадыньшье хэрэглэгдэнэгүй. Харин комбинадай хүсэндөө хүргэгдэхэдэ, электрын элшэ холбогдомол системэһээ абалсахабди.

«Востокэнергомонтаж» трестын хабсаргагшадай хэдэн бригада ТЭС-эй фабрикын энергетическэ түхеэрэлгэ хабсарган табижа байнхай. ТЭС-эй начальник нүхэр Яковлев хабсаргагшадые магтаад абана. Юрий Шульгинай хүтэлбэрилдэг бригада станциин түрүүшын ээлжээе хараалагдаһан болзорһоонь урид хабсаргажа шадаа. Ажалайнь шанар һайн, агрегат ямаршье һаадгүйгөөр хүдэлжэ байнхай.

ТЭС-эй машинна, котельнэ залай агрегат, котелнууд оньһон аргаар хүдэлгэгдэхэ. Хиналтын, шалгалтын орёо приборнууд, түхеэрэлгэ хабсаргагдажа дүүрэә. Эндэ ажаллаха слесарь, турбинануудай машинистнүүд бэлдэгдээ.

Картоной фабрикын директор Юрий Петрович Шкурко, комбинадай ажалай таһагай начальник Леонид Алексеевич Подкаменный гэгшэдтэй комбинадай гол корпус соогуур ябанабди. Ута гэгшын байшан. 300 метр утатай фабрикын хахадые картон хэхэ машина эзэлнэ. Тэрэнь мүн лэ ута. Аяар 150 метр юм. Олон тоото узелнуудһаа холбогдоһон энэ машиные хабсарган табихань бэлэн бэшэ байгаа ёһотой. Манай энэ бодол тааһан мэтэ Юрий Петрович фабрикын ерээдүй тухай хөөрэнэ:

Машинын часть, узелнууд орон доторнай бүтээгдэһэн. Ленинградтахи «Союзпромбуммонтаж» трестын хабсаргагшадай хэдэн участок эндэ ажаллана. Түрүүшын машина хабсаралга дүүрүүтэй болоо. 1972 оной эхинһээ тэрэнь хүдэлгэгдэжэ, туршагдаха юм. Халаан бүхэндэ машиные оройдоо 6 хүн хангаха. Тэдэнэй ажал дууһан оньһожоруулагдаһан байха.

— Машина минута соо 400 метр түргэнөөр эрьелдэхэ, сүүдхэдээ 400 тонно картон үйлэдбэрилэгдэхэ, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ. Фабрикада тодхогдохо 2-дохи машинын зарим узел, частьнууд абтана.

Энээнһээ урид орон доторнай хэрэглэгдээгүй түхеэрэлгэ, шэнэ арга түрүүшынхеэ Сэлэнгын комбинадта тодхогдохо, ашаглагдаха юм. ТЭС-эй нэгэ котел манай эндэ түрүүшынхеэ тодхогдоо. Тэрэ модоной холтоһо галдан түлижэ, халуун уурал үйлэдбэрилхэ юм. Иимэ котел үйлэдбэридэ ехэ ашатуһатай.

Комбинадай эгээл шухала, эгээл орёо оньһон түхеэрэлгэ юуб гэхэдэ, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд болоно. Үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэн уһан хүсэд һайнаар сэбэрлэгдэһэнэй һүүлээр гол руу урадхуулагдаха юм. Байгал далайн оршон тойрон байгаалиие хамгаалха, далайда урдан ородог голнуудые промышленна хаядаһаар бузарлахагүй гэһэн шанга эрилтэ табигдана ха юм. Тиимэһээ комбинадта хэрэглэгдэһэн уһые сэбэрлэхэ мүнөө үеын эрилтэдэ таарама түхеэрэлгэнүүд эндэ баригдажа байна. Тэдэнэй хэр ехэ, орёо байһыень тодорхойлхын тула иимэ тоо дурдамаар. Комбинадай сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд сүүдхэдээ 65 мянган кубометр уһа сэбэрлэхэ хүсэ шадалтай байха юм.

Үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэн уһан сэбэрлэлгын 4 шата гараха ёһотой. Биологическа, химическэ талаараа сэбэрлэгдэжэ, хожомынь тусхай түхеэрэлгэ соо байлгагдажа, тунаагдаха, һүүлээрнь ондоо газарта дамжуулан урадхуулагдажа, хэрэгтэй зэргын кислородоор хангагдаха, байгаалиин эрхэ байдалдахи уһанай бүридэлдэ дутэрхы болгодохо юм. Уһые промышленна элдэб холисо, элһэ шоройһоо сэбэрлэхэ тусхай станци, ажахы байгуулагдаха байна.

Сэбэрлэлгын бүхы түхеэрэлгэнүүдэй баригдажа дүүргэгдээд, ашаглалгада тушаагдаһанай һүүлээр фабрика түрүүшынхеэ продукци үгэжэ эхилхэ. Байгал шадархи байгаали хамгаалха, далайн тунгалаг сэбэр уһа муухай болгохогүй тухай правительствын һүүлэй нэгэ тогтоол дотор тусхай анхарал хандуулагдаа.

Энэ табан жэлэй хугасаада ашаглалгада оруулагдаха комбинат республикымнай арадай ажахыда шухала удха шанартай. Тэрэ ехэ химиин түрүүшын предприяти болохо, проектээр хараалагдаһан хүсэ шадалдаа хүргэгдэхэдөө, жэл соо 75 миллион түхэригэй продукци бүтээн гаргаха юм. Арадай ажахыда ехэ хэрэгтэй картон үйлэдбэрилэгдэжэ, ондоо область, хизаарнуудай хэрэглэмжэ хангагдаха ушартай. Республикымнай модо болбосоруулгын предприятинуудай үйлэдбэрилжэ эхилһэн технологическа зомгооһонһоо картон хэгдэхэ юм. Мүнөө модоной үлэгдэл, хаядаһан хэрэглэгдэнэгүй, миин үмхирэн хосорно. Эдэ бүгэдэ саашадаа хуу баран хэрэглэгдэхэ бшуу.

«Табан жэлэй туршада модоной зомгоолоор, үлэгдэлөөр хэгдэһэн хабтагай 2,8—2,9 дахин, целлюлозо 1,7 дахин, картон 1,8 дахин, саарһан—1,3 дахинһаа бага бэшээр гаргадаг болохо» гэһэн зорилго партиин XXIV съездын Директивэнүүдээр табигдаа. Картон үйлэдбэрилхэ Сэлэнгын ЦКК энэ зорилго бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха юм.

Буряадай барилгын управлениин 8-дахи СМУ-гай коллектив, барилга-хабсаралгын тусхай олон организацинуудай участок, бригадануд комбинадые, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые барина, оньһон машина тодхон хабсаргана. Барилгые түргэдхэхын тула энэ жэлдэ үшөө 6 миллион түхэриг нэмэлтэ болгон һомологдоо. Барилгада зорюулагдаһан капитальна һомололго хэрэглэхэ, барилгые хэрэгтэй материал, техникээр хангаха хэмжээн хараалагдаа.

Мүнөө комбинадай гол корпусһоо гадна, гэр байранууд, энергетическэ түхеэрэлгэ, газар доогуурхи соргонууд хабсаргагдаһан байна. Сэбэрлэлгын түхеэрэлгэ, ТЭС-эй технологическа лининүүд баригдажа байнхай. Мүн байрын олон гэр баригдаха.

С. БАРДАМОВА,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Сэлэнгын ЦКК-гай теплоэлектростанци элшэ хүсэ үгэжэ эхилээ. ТЭС-эй металл зүйлнүүдһээ хабсаргагдаһан хоолой холоһоо харагдана. Баруун тээнь комбинадай гол корпус.

Теплоэлектростанциин котелой машинист А. И. Коновалов дежурна инженерэй уялга дүүргэгшэ Т. А. Антипинатай оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэри шалгажа байна.

ТЭС-эй турбинна зал соо.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

РИГЭ. Жэл соо 150 миллион үндэгэ абаха хүсэ шадалтай шубуунай фабрикын барилга Ригэ шадар эхилбэ. Ерэхэ жэлдэ тэрэнэй түрүүшын ээлжээн ашаглалгала оруулагдахаар хараалагдана. Хамта дээрэ шубуунай табан ехэ байра эндэ баригдаха юм. Энэ хадаа Латвиин ССР-эй шубуу үсхэбэрилдэг предприятинуудай эгээл томониинь болохо байна.

***

ТОЛЬЯТТИ. (Куйбышевска областъ). Волжскэ автомобиль бүтээлгын заводой гол конвейерэй хоёрдохи ээлжээн болзорһоо урид ашаглалгада оруулагдаба. Мүнөө тэндэһээ «Жигули» түхэлэй хүнгэн автомашинанууд гаража эхилээ.

* * *

ТАШКЕНТ. Дунда Азиин нэгэдэмэл энергосистемын электростанцинуудта түлишын гаргаша оройдоол нэгэ процент бага болгогдоһон юм. Һанаад үзэхэдэ, багашаг шэнги аад, жэл соо 40 мянга шахуу тонно шулуу нүүрһэ ба нефть арьбалагдаха болоно.

* * *

ОМСК. Эрхим «хахалагшад» — иимэ нэрэ Харьковска заводто бүтээгдэһэн Т-150 түхэлэй тракторнуудта үгтэһэн байха юм. Шэнэ түхэлэй трактораар Новоуральска совхозой газар дайда дээрэ намарай паар хахалагдажа байнхай. Энэ ажахыда түрүүшын хэдэн иимэ машина туршалга гаража байна. Шэнэ тракторнууд час соо 11 километр зай гаталжа, түрүүшын тиимэ түхэлэй тракторһаа 60 процент ехэ бүтээсэтэйгээр хэрэглэгдэнэ.

— Ашаглахада һайн трактор даа, — гэжэ совхозой механизаторнууд омогорхон хөөрэлдэнэ.

* * *

ТОМСК. Советскэ Союзай Герой, летчик-космонавт Н. Н. Рукавишников нютагһаа айлшаар ербэ. Түрүүшын үдэр тэрэ городой шэнэ барилгануудтай танилсаһан, промышленна предприятинуудта ошожо, хараһан байха юм.

(ТАСС).

УУЛЫН ХАРГЫДА...

Үндэр хада уулануудаар хүреэлэгдэһэн нютагта бүри эртүүр харанхы болошодог гээшэмнай зүбтэйл ха. Бүхэли үдэрөөрөө халуу шатаһан наранай ехэл эсэһэн хэбэртэйгээр уулын саана хоргодошохолоор, Нуд голые зубшаад, үдэшын сэлгеэн буушаба. Уданшьегүй далбагар ехэ хүшэгээ боро хараан Сагаан-Морин дээгүүр дэлгээжэ, огторгойдо одо мүшэд хэмнай урид хурсаар яларагша ааб гэжэ яраһандал үрдилдэн эмнижэ эхилбэ. Һууринай гудамжада хон-жэн болонхой. Гансал клуб багта хүнүүдэй бар-бүр дуугаралсаха дуулдажа, тэндэ кино харуулха хэбэртэйл хаш.

Сагаан-Морин һууринай үйлсөөр хазаар моритой хүн аалихан гэшхүүлһээр ерэжэ, нэгэ гэрэй хорёо тулажа, эмээлээ хуулан абахадань, дүрөөгэй хан гэхэ абяан үдэшын сууряанда элеэр дуулдаад орхибо. Гэрэй үүдэн нээгдэжэ, нэгэ хүбүүнэй толгой бултайба:

— Баабай, ерээ гүт? Ятараа оройтобот?

Саанаһаань эхэнэр хоолой дуулдана:

— Ятараа гайхаа хүмши, хүбүүн? Хэзээ наһандаа орой һүни ябадаг хүн гүбэ. Үүр сүүрээр бодоод харайлгаха. Тэрэ шүлыень шэрэм дээрэ табижархил даа. Хүрэшөө ёһотой.

Мориёо шүдэрлэжэ табиһан тэрэ хүмнай томо томоор алхалһаар гэшхүүр дээрэ гаража:

— Долгор, үнеэгээ һаагаа хүн гүш? Юундэ эдэшни хорёогой хажууда байһаар бэ? — гэжэ асууна.

— Һаагаа хүн аабзаа даа. Нэгэ бага эртэ ерэхэдэ ядаг юм? Хүбүүмнайшье һургуулидаа ошохонь, Айлшан хүбүүмнайшье ябахань. Нэгэ юумэ шулгалжа, шуһа эдюулээ һаа гэхэдэ...

— Хайшан гэхэбши даа, Долгор? Сүлөөгүй саг байна ха юм, — гэжэ үнөөхи хүмнай пеэшэндэ дүтэлжэ, шэрэм дээрэхи шүлэеэ худхаад абана. — Үбһэ хулһаяа дүүргэхэ гэжэл яахашье аргагүй байнабди. Хэлэхэдэ бэлэн ааб даа. Мүнөө жэлдэ үбһэн абтахань хаш.

— Даниилтан хэр үбһэ абажа байнаб? — гэжэ нүгөө таһалга сооһоо Долгорой абяан гарана.

— Һайн даа. Данзановнайшье даражал байна. 700-гаад центнертэй болобол хаш.

— Цыренжаб, отделениингшни план-түсэб юу боложо байдаг юм? Аха бүхэһөө аймшагтай ехэ түсэб табидаг зон гүбты. Бирахагүйгнай бэшэ аал даа.

— Бэрхэл биз. Августамнай мүнөө хэдыб? Хорин болобо. Мүнөөдэрэй мэдээгээр 11 мянган центнер үбһэн абтаад байна. Долгор, дуулана гүш? Түсэбнай 13 мянга 300 центнер һэмнай. Хуряагдаһан үбһэн үшөөл бии. Сентябриин 1-дэ дүүргэхэмнай.

— Тиигээл һаа, ёһоор һэн.

Иимэ хөөрэлдөөн хаана болооб гэхэдэ Захааминай аймагай Баянголой совхозой гурбадахи отделениие эрхилэгшэ Цыренжаб Цыденович Цыреновэй гэртэ гараба.

Уулын харгыгаар ябажа үзөө һэн гүт? Хазаар моритой хоёр хүнэй һэлгэлдэхын аргагүй уйтан харгыгаар ябахада, тиимэшье хүнгэн бэшэл ха. Заахал хажуу тээшээ хотолжо хадуурбал, оёоргүй гэхээр гүнзэгы хабшал руу хиидэхэт. Иимэ харгыда ябаһан хүн бүхэн жолоогоо тон шангаар адхажа, зүргэеэ заахашье алдангүй дабхиха уялгатай болоно бшуу. Теэд ямаршье харгыда ялхи яманууд гэжэ байдаг. Тиигээд би өөрөө һанахадаа, харюусалгатай ажалда, хэрэгтэ ябаһан хүн уулын харгыгаар тэгүүлһэн аяншандал заримдаа адлирхуу гэдэгби.

Цыренжаб Цыденович Цыренов харюусалгатай ажал хүдэлмэридэ ябаһаар үнинэй юм. Үшөө 1964 оной үбэл Сагаан-Морин һууринай үбгэдөөр хөөрэлдэхэдэмни, иимэ һонин юумэ нэгэ хүн дуулгаа һэн:

— Энээхэн Цыренжаб гээшэтнай бузар бэрхэхэн хүн даа. Хэрзэгэрхэн шэнги аад, үнэн дээрээ үгэтэй, дуутай, шог зугаатайхан. Би харажал ябадагби. Байза хэзээб даа? Үнил доо. Борто, Сагаан-Моринуудай, Калининай, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд байхада... Нэгэ шүрдэгэр сагаан хүбүүн ерээд, мал ажалай ноён болонхой ябагша һэн. Үхэһэнэй энээниеш, үнеэшэн һамгад баһажа урагшань ябуулхагүй гэжэ һанаһамни... Юрэдөөл, һамгад һамгад һэн ха гү, үргэ аматай амитад олон һэмнай. Теэд зараһаар байтарни, Цыренжабай урдаһаа дуугарха хүн үгы байгаал. Хашхаржа, һүхиржэшье байхыень харадаггүйб. Хүнэй аяг зан соохоно зохидоор хөөрэлдэхэдэнь, хэншье дуратай, үгыень дууладаг, шагнадаг ха юм. Тэрэ гэһээр олон жэл үнгэрбэл даа. Цыренжабнай колхозой парторгоор шье хүдэлбэ. Бэрхэл хүн.

Иимэ үгэнүүдые дуулаһан намда Цыренжаб Цыреновтэй танилсаха дуран абаһаар лэ хүрөө һаабза.

Уулын харгыгаар хазаар моритой хүн удаахан гэшхүүлнэ. Энэмнай Цыренжаб Цыренов отделениингээ зелёнко хаража ябана ха юм.

Захаамин.

ТОО, БАРИМТАНУУД

☆ **Республикымнай ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн табан жэлэй хугасаада 33300 гектар газарта модо тариһан,** һуулгаһан байна.

☆ **Урдань хүдэлжэ байгаа лесхозууд томодхогдожо,** 1970—1971 онуудай туршада 4 шэнэ лесхоз, **14 лесничество** эмхидхэгдээ, тэндэ ажалладаг хүдэлмэришэдэй **тоо олошороо.**

☆ **1972 ондо үшөө 5 лесхоз, 22 лесничество** томодхогдохоор хараалагдаа.

☆ **Шэнэ табан жэлэй үедэ республика доторнай модоной мелиоративна 4 станци байгуулагдаха юм.**

☆ 1971—75 онуудай хугасаада ой модоной ажахын предприятинуудта хамта дээрээ 11670 мянган түхэригэй хэрэглэлгын бараа үйлэдбэрилэгдэхөөр хараалагдана.

Нүхэр И. Б. ТИТЫН хэлэһэн үгын түгэсхэл

(...нинь 1-дэхи нюурта).

...ое үе сагай уласхоорондын ...байдалда арсалдаата асуу...ые хэлсээнэй ёһоор, амгалан ...шиидхэхэ ябадал уласхоорон...лсаанай ниитэ гурим боло...ой байгаа. Энээнгүйгөөр ба... эб найрамдалшье, амжалта...арилсааншье байхагүй. Энэ та...йин туршалганууд бии, мүн ...һайн үрэ дүн туйлагданхай ...ушар энээндэ этигэхэ һанал ...э. Иимэ үрэ дүн туйлаха хэ...Советскэ Союз ехэ туһа хүргөө. ...хамта, нэгэ иимэ баримтые ...лэжэ хараадаа абаха шухала: ...хүсэрхэлгын ба тус тус ...арадуудай хуулита эрхэ сү...рүүшаалгын оршон байдал...оорондын харилсаан хүгжэ...хагүй юм. Энээниие дайнай ...олнуудай бүхы дүршэл гэр... Дэлхэйн харилсаанай хэрэг...ы оронууд, тэдэнэй хүсэн, ехэ ...хараада абтангүй, хабаадаха ...Юуб гахэдэ, энэ хадаа бүхы ...дээрэ эб найрамдал байгуул...хуулита эрхэ ба эрхэ нү...олоно. Энэ хэрэгтэ агууехэ ...үүн бүри ехэ үүргэ дүүргэхэнь ...үүсалгатай байхань ойлгосо...

...оно бэе бэеэ ойлголсохо, ...оршон байдалые бэхи... мүнөөнэй ушар үйлэнүүд ...үргэн ехэ үндэһэ һуури дээрэ ...а, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ харгы гаргажа үгэнэ гээд һананабди. СССР ба ФРГ хоёрой хоорондо, Польшын Арадай Республикын ба Германиин Федеративна Республикын хоорондо баталагдаһан договорнууд, илангаяа һаяхан баталагдаһан Берлин тушаа хэлсээн энээниие батална. Энэ талаар бидэнэр Советскэ Союзай оруулһан хубитые үндэрөөр сэгнэнэбди. Европодохи бата бэхи эб найрамдал ба аюулгүй байдал болбол бэеэ даанхай байха, хилын эбдэршэгүй байха, эзэрхэг түримхэй ябуулгаһаа бэеэ хамгаалха, хүсэ хэрэглэлгэһээ, баадхалга болон заналтаһаа бэеэ хамгааланги байха ябадалые Европын бүхы оронуудта хүсэдөөр хангаха харилсаае байгуулха гэһэн удхатай юм.

Балканда, Дундада далай шадархи эб найрамдал ба аюулгүй байдал Европодохи түгшүүрилтэ байдалые һуларуулха хэрэгтэ горитойхон удха шанартай юм гээд энээнтэй дашарамдуулан, онсолон тэмдэглэхэ хүсэлтэйб. Хуушан сагай үлэгдэлэй байһан ушарһаа түби дэлхэйн энэ хубида харилсаануудай орёо байһые нэн түрүүн би хараадаа абанаб.

Тиимэ дээрэһээ байһан бэрхэшээлнүүдые дабажа, һайн харилсаа тогтоохо гэһэн балкан арадуудай хүсэл эрмэлзэлые Балкан шадарай бэшэ оронуудай ойлгожо хүндэлһэниинь онсо ехэ удха шанартай болоно. Европын бүхы оронуудай адли тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадаха, аюулгүй байдал ба хани харилсаанай асуудалнуудаар болохо ниитэ Европын зүблөөн болбол дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр үлэһэн бэрхэшээлнүүдые бүри түргөөр, аша ехэтэйгээр усадхалгада туһалха, мүн Европодо хани харилсаа хүгжөөхэдэ, эб найрамдал бэхижүүлхэдэ туһалха юм гээд бидэнэр найданабди.

Европодо түгшүүрилтэ байдалые саашадань һуларуулха хэрэгтэ, аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ Югослави арга шадалаараа хубитаяа оруулдаг һэн, саашадаашье оруулжа байха, мүн бүхы талын дэмжэлгэ хүргэжэ байха.

Европодохи байдалые һайжаруулга дэлхэйн бусад хубинуудтахи үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтэтэй нягта холбоотой байһаниинь мэдээжэ. Тиимэ дээрэһээ бидэнэр Дүтын Зүүн зүгтэ боложо байһан хёмороон, Урда Вьетнамда, мүн бүхы Индохитадта сэрэгэй эзэрхэг түримхэй доболгын үргэлжэлжэ байһан тушаа һанаагаа зобонобди. Эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү, эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалай түлөө, хуулита эрхынгээ түлөө, өөһэдынтөө хуби заяае өөһэдөө шиидхэхын түлөө эдэ арадуудай үнэн сэхэ тэмсэлдэ дэмжэлгэ, туһаламжа хүргэхын тула бидэнэр бүхы арга боломжонуудые хэрэглээбди. Энэ талаар манай оронуудай амжалтатай хани харилсаание мүн лэ онсолон тэмдэглэхэ хүсэлтэйб.

Эб найрамдалай түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал байгуулхын түлөө тэмсэлдэ буу зэбсэг бүгэдөөрэн бүрин хуряалтые туйлахын тула бодото алхамуудые хэхэ гээшэ ехэ удха шанартай юм. Энээниие Та, нүхэр Брежнев, дэмжэнэт.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Югославида танай айлшалалга удаан бэшэ байха, тиигэбэшье манай социалис байгуулалтада туйлагдаһан үрэ дүнгүүдтэй багааршье һаань, танилсаха байхат гэжэ найданаб. Социалис Югославиие хүгжөөхын тула гаргадаг манай бүхы хүсэл оролдолго манай общественные саашадань революционно ёһоор шэнэдхэлгэдэ зорюулагданхай юм. Энэ шэнэдхэлгын бодото үндэһэ һуури — ниитэ-политическэ, экономическа харилсаандаа манай хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай туйлаһан туйлалта мүн гээшэ. Энэ туйлалтын үг удхань гэбэл, өөһэдөө ударидалгые бэхижүүлхын, социалис демократиие гүнзэгырүүлхын, социалис республиканууд болон хизаарнуудай үүргые шангадхажа, арадуудай адли тэгшэ эрхые, тэдэнэй бэеэ дааха эрхые батадхалгын үндэһэ һуури дээрэ манай социалис байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ хэрэг болоно. Иимэл зорилгоор манай ороной Конституцида һаяхан хубилалта хэгдэһэн юм. Эдэ хубилалтанууд ажалшадай зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэлые бүри хүсэтэйгөөр бадараахa, өөһэдөө ударидаха гурим дээрэ үндэһэлһэн манай общественные бэхижүүлхэ, олонациональна хани барисаанай бүлэ болодог Югославиин холбоо барисаанай хүсэнүүдые бэхижүүлхэ юм. Эдэ бүхы хубилалтануудай элсүүлхы, шэглүүлхы гол хүсэниинь Югославиин Коммунистнуудай союз байһан, байнашье.

Хүндэтэ нүхэр Брежнев!

Танай ехэ ба гоё һайхан ороной хүндэмүүшэ байһые би нэгэнтэ бэшэ хүлеэн абажа, совет хүнүүдэй туйлаһан томо амжалтанууд ба зохёон байгуулхы ажал ябуулгатайнь нэгэнтэ бэшэ онсо ехэ ханангяар танилсаха арга боломжотой байгааб.

Бидэнэр танай олон янзын туйлалтануудые ехэ һонирхон хаража, амжалта бүхэнөөртнай үнэн сэдьхэлһээ баярлажа байдагбди. Советскэ Союз айлшалһан тухайдаа би һайн һайханаар һанажа ябадагби. Тиин энэ айлшалгамни манай хоёр оронуудай хоорондохи бэе бэеэ ойлголсолгые, хани барисаае бэхижүүлхэдэ туһатай байгаа гэжэ этигэнэб.

Энэ хүндагые, нүхэр Брежнев, Танай элүүр энхын түлөө, тантай суг ябаһан нүхэдэйтнай элүүр энхын түлөө, совет арадуудай һалбаран хүгжэхын, жаргалай түлөө, Советскэ Союз ба Югославиин хоорондохи хани ёһоной харилсаанай түлөө, энэ хани барисаанай саашадаа хүгжэжэ байхын түлөө, социализмын, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай түлөө үргэнэб.

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ харюугай үгэ хэлэбэ

...дэтэ нүхэр Тито!
...дэтэ нүхэдүүд!
...нөр!

...халуун амаршалгынь түлөө, ...орон, совет хүнүүд тухай хэ...луун үгэнүүдэйнь түлөө нү...мэдэ нэн түрүүн үнэн зүрхэ...лхалан хүргэхыемни зүбшөө... Манай оронуудай арадуудые ...хани нүхэсэлэй, аха дүү...рэл эдэ үгэнүүд соо эли бо...дэшнь. Энэ мэдэрэлнүүдыень ... Союз Югослави хоёрой хоо...аха дүүгэй хани харилсаанай ...хэрэг, бүтэмжэтэй политика ...гээшэ манай уялга, партий...он гүрэн түрын хүтэлбэрилэг...уялга мүн.

...ор эхилһэн хэлсээнэй үг ...бидэнэй һанахада, иимэл байха ... Манай парти болон гүрэнүү...оорондохи харилсаае саашa...хүгжөөхэ замые тодорхойлхоёо, ...үедэ хоёр талын анхарал хан...э байгаа уласхоорондын зарим ...шуудые зүбшэн хэлсэхээ би...ында ерээбди.

...ай урда хүнгэхэн бэшэ зорил...табигданхай. Хэлсээндэ со...югославшье талаһаа хабаа...нээниие һайн ойлгоно. Со...слав харилсаанай нэгэ үедэ ...нуудаһан ушарай нүлөөнэй ...үрдэһөөр баһые обёороогүй ...бото байдалые буруугаар ойл...лсохобди. Зүгөөр, хуушан ал...аа зүбөөр ойлгожо, мүнөө үе ...харилсаанай үргэн замые ха...һаа, үндэһэн эрмэлзэлгэнүү...үг удхын нэгые мэдэрээгүй ...эб найрамдалай, социализм бо...мунизмын хэрэгэй түлөө хам...усалгатай байһанаа ойлгоо..., өөһэдыгөө коммунистнууд, ...националистнуудбди гэжэ тоо...ргагүй бшуу.

Манай ороной арадууд хэр үгһаа хойшо гүн ехэ, халуун, үнэн сэдьхэлэй хани барисаагаар холбоотой юм. Хэлэ болон соёл культурынгаа түрэлэй һэльбээһээ эшэ үндэһэ абаһан хэдэн зуун жэлэй туршадахи түүхэтэ шалгалтануудай үедэ бэхижэһэн энэ хани барисаамнай фашис түримхэйшүүлтэй тулалдаһан манай арминуудай баатарлиг тэмсэлэй, Советскэ Союзай, Югославиин эрэлхэг хүбүүд, басагадай тэмсэлэй дүлэн соо хатуужаһан байна.

Мүнөө манай хани барисаан үргэншье, найдамтайшье үндэһэтэй. Зарим тэды тодорхой асуудалнуудта ондо ондоо хараа бодолтойгоор хандадагшье һаа, нэгэ ангиин тала баридагаараа, һүүлэй һүүлдэ нэгэл үг зорилго бэелүүлхын түлөө шармайдагаараа хамтарнабди. Империалис эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү, эб найрамдалай түлөө, эрхэ сүлөө болон хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай тэмсэлдэ манай ороной арадууд ёһотой нүхэд, зэр зэмсэгэйнгээ талаар аха дүүнэр болон суг жагсана. Манай гүрэнүүдэй элдэб һалбаринуудай хоорондо үргэн ехэ харилсаа холбоон тогтонхой, энэ харилсаа холбоогоо саашадань бэхижүүлхэ, хүгжөөхын түлөө оролдохо гээшэ манай нангин уялга гэжэ хоёр гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд тоолоно.

Совет-югослав хани харилсаанай гол шухала хараа бодолнууд 1955 оной Белградска деклараци болон 1956 оной Московско мэдүүлгэ соо тодорхойлогдонхой. Тэдэл хараа бодолнуудые мүнөө үеын оршон байдалда үргэнөөршье, гүнзэгыгөөршье бэелүүлхэ асуудал табинабди.

Энэ талаар һүүлэй үедэ яһала ехэ юумэн хэгдээ гэжэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэнэбди. Политическэ, экономическа, научна болон соёл культурын талаар манай холбоон бэхижээ, КПСС болон СКЮ хоёрой хоорондохи харилсаан саг үргэлжын боложо байнхай. Зүгөөр эндэшье үшөө хүсэд ашаглагдаагүй арга боломжонууд бии гэжэ, нүхэд, мэдэнэбди. Манай политическэ харилсаа холбоон саашадаа бүри гүнзэгырһэй, саг үргэлжын болоһой гэжэ хүсэхэ байнабди. Промышленностиингаа зарим һалбаринуудые тус мэргэжэлтэй болгожо, хамжаанда оруулжа, алишье таладаа ашаг туһа ехэтэй болгохо, мүн научно-техническэ хани харилсаа бэхижүүлхэ талаар үргэн арга боломжоёо гүйсэд хэрэглээгүй байнабди. Мүнөөдэр эхилһэн хэлсээмнай Советскэ Союз Югослави хоёрой алишье талаараа харилсаха хэрэгые саашадань хүгжөөхэ, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ манай хамтын хүдэлмэридэ шэнэ арга боломжо нээхэ гээд этигэнэбди.

Манай хоорондохи иимэ харилсаанда һаалта хэхэ дуратай, али бүхы алгасалдааемнай һүжэрүүлхые эрмэлзэдэг, манай дунда ямаршье һаань аргаар яһа хаяхые оролдодог этэгээдүүд дэлхэй дээрэ бии гэжэ һайн мэдэнэбди. Тэдэнэр лэ «хизаарлагдамал сүлөө тухай сурталые» баримтална, мүн совет арминууд Балкан тээшэ дабшахаар бэлдэжэ байна гэхэ мэтэ худал хуурмаг мэдээ тараана бшуу. Югослави ямар нэгэн «боро зоно» гээшэ, «баруунай шэглэлтэй» юм гэхэ мэтэ али олон ухаанда багташагүй үгэ хүүр гарадаг байна.

Эдэ бүхы хардаха һэдэлгэтэй худал хуурмаг үгэнүүдые үндэһэгүй гэжэ баримталгаар сагаа гээһэнэй хэрэггүй гээд һананаб. Нүгөө талаһаа, энэнь совет-югослав хани барисаанай хэрэг хамгаалха, тэрэниие хаанашье аршалжал ябаха шухала гэжэ манда һануулна.

Нүхэдүүд! Манай уулзалганууд хани ёһоной оршон байдалда эхилбэ. Иимээр лэ уулзалгануудаймнай саашадаашье үргэлжэлхэ байһандань найданабди. Манай харилсаа холбооной асуудалнуудые, уласхоорондын хэрэгүүдтэ, нэн түрүүн Европодо, хүсэлэл оролдолгоёо ниилүүлгын асуудалнуудые нүхэд ёһоор зүбшэн хэлсэлгэ манай парти болон гүрэнүүдэй хани барисаае, үгээ ойлголсолгые гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ туһалаа һаань, үнэн зүрхэнһөө баясаха байнабди.

Нүхэд, манай арадуудай хоорондохи хани барисаае хүгжөөлгэдэ ехээр хубитаяа оруулжа байдаг Югославиин Социалис Федеративна Республикын Президент, Югославиин Коммунистнуудай союзай Түрүүлэгшэ Иосип Броз Титын элүүр энхын түлөө энэ хүндагаяа үргэхыемни зүбшөөгыт.

СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхы бюрогой гэшүүдэй, эндэ байһан бүхы югослав нүхэдэй элүүр энхын түлөө!

Та бүгэдэндэ, Югославиин бүхы коммунистнуудта, аха дүү Югославиин бүхы эрхэтэдтэ зол жаргал, хүгжэлтэ, социализм байгуулха хэрэгтээ ехэ амжалта туйлахыень юрөөхэмни.

***

(И. Броз Тито болон Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдые сугларагшад ехэ анхаралтайгаар шагнаа, нэгэнтэ бэшэ альга ташалгаар угтаа).

Үдэшын хоол барилга хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

Тэрэл үдэр СФРЮ-гэй Президент, СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ И. Броз Тито КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хүндэлэлдэ ехэ уулзалга хээ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

Ехэ үерэй үедэ хүнүүдые абаралгын талаар онсо шалгарһан хүнүүдые „Уһанай аюулһаа абарһанай түлөө" медаляар шагнаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной февралиин 16-най Указай үндэһөөр, ехэ үерэй үедэ хүнүүдые абархадаа эрэлхэг зориг, шэн габьяа гаргаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө «Уһанай аюулһаа абарһанай түлөө» медаляар шагнаха:

ЗЭДЫН АЙМАГҺАА

Аксенов Анатолий Михайловичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхозник. (Наһа бараһанайнь һүүлээр).

Бакланов Николай Георгиевичые — Зүүн Сибириин түмэр замай Зэдэ станциин вагонуудые харагша.

Баранчук Александр Васильевичые — оньһожоруулагдамал нүүдэл 589-дэхи колоннын складые даагша.

Доржиев Александр Семёновичые — аймагай хэлхеэ холбооной узелай монтёр.

Забонов Борис Матхоновичые — «Заречный» совхозой парткомой секретарь.

Пашинский Николай Михайловичые — пенсионер.

Поддельский Иннокентий Васильевичые — ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй дотоодын хэрэгүүдэй таһагай харгын инспектор.

КАБАНСКЫН АЙМАГҺАА

Сорокин Борис Ивановичые — Байгалай модоной баазын хүдэлмэришэн.

Сорокин Иван Калистратовичые — Байгалай модоной баазын хүдэлмэришэн.

Якимов Василий Алексеевичые — Байгалай модоной баазын хүдэлмэришэн.

ТҮНХЭНЭЙ АЙМАГҺАА

Балдуев Батор Жаповичые — «Маяк» колхозой комсомолой комитедэй секретарь.

Бараев Ким Бадмаевичые — «Маяк» колхозой жолоошон.

Веревкин Станислав Николаевичые — Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй студент.

Илтаков Матвей Сыреновичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Кириллов Василий Сергеевичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Котяков Александр Николаевичые — Эрхүүгэй политехническэ институдай студент.

Кузнецов Дмитрий Прокопьевичые — 84-дэхи ДЭУ-гэй жолоошон.

Лазарев Василий Михайловичые — ДОСААФ-ай районно комитедэй түрүүлэгшэ.

Лысанов Сергей Ивановичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхозник.

Мурдонов Сырен Будаевичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Полубенцев Василий Георгиевичые — аймагай метеостанциин агрометеоролог.

Пятницкий Юрий Сергеевичые — ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой жолоошон.

Сокольников Анатолий Михайловичые — аймагай прокурор.

Хоренов Анатолий Батаевичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Шагланов Гатып Шоймполовичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод.

Шобосоев Гундын Доржиевичые — «Маяк» колхозой колхозник.

УЛААН-ҮДЭ ГОРОДҺОО

Коновалов Юрий Николаевичые — М-4 вертолёдой пилот.

Морозов Александр Михайловичые — М-4 вертолёдой бортмеханик.

Шака Виктор Ивановичые — М-4 вертолёдой экипажай командир.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной сентябриин 24.

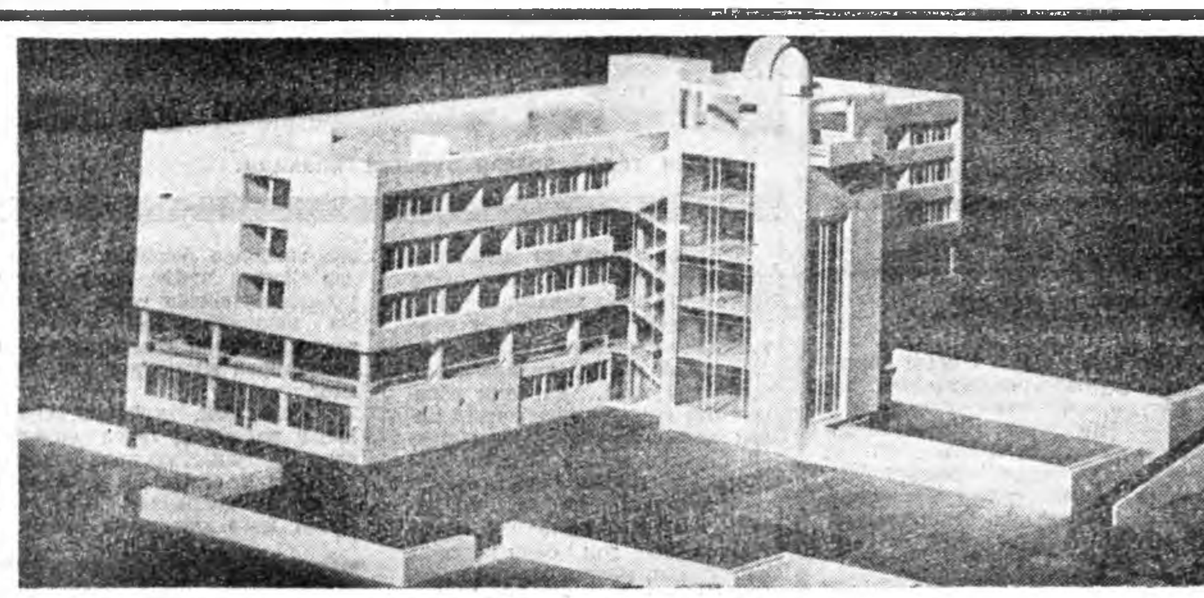

ЛЕНИНСКЭ мүнхэлэлгын дурасхаалта түбтэ хүрэхын тулада Советскэ Союзай заха булангуудһаа олон арбаад мянган хүнүүд Ульяновск хото ерэдэг юм. Ленинэй түрэһэн эхэ нютагта ерэгшэдэй дунда һурагшад олон. Тэдэнэртэ зорюулагдажа городой шэнэ районды 320 хүнэй һууритай хүүгэдэй гостиница баригдаха.

Зураг дээрэ: Ульяновск хотын Минаевай нэрэмжэтэ гудамжада баригдаха хүүгэдэй гостиницын дүрсэ.

Ю. ЕВСЮКОВОЙ фото. АПН.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ

СЭЛЭНГЭ

...на Намсараевай нэрэмжэтэ ...драматическа театрай ар...арай концерт бүхэниие хү...ай ажалшад хүндэтэйгөөр хү...абадаг болоһоор үнинэй. ...ое тус театрай бүлэг артист... аймагай колхоз, совхозуудай ...шадта хүршэ Монгол ороной ...тург Ч. Лодойдамбын «Га...бан хурган» гэжэ зүжэг ха...жа байна. Тус зүжэгые Бу...ай АССР-эй искусствын ...лата ажал ябуулагша Ф. Са...ээ найруулан табиһан.

...гол рольнуудые гүй...эһэн артистнар М. Жапханда..., ...Мункуев, С. Уладаева, ...Никитова болон бусад һайнаар ...жа, олоной магтаалда хүр...

«...Улаан Сэлэнгэ» газетэһээ.

УЛААН-ҮДЭ

...Буряадай хүдөө ажахын инсти...ай экономикын факультедэй ...студентһээ бүридэһэн уран ...ханай бүлгэмэй эдэбхитэд ...Улаан-Үдын аймагай Тарбагатай ...колхозуудай полевой ста...дээгүүр аяншалаба.

...Сентябриин 15-най үдэр эдэ ...артистнар «Восход» кол... механизаторнуудай урда ...табижа, сугларагшадые ...һонирхуулаа. Тэрэ үдэшэн...дэ артистнар колхозой түб ...клуб соо концерт ха...һан байна. Концертын эхил... урдахана «Знание» общест...гэшүүн, хүдөө ажахын ин...ай багша Д. Б. Мушанов ...хоорондын асуудалаар һо...лтой лекци уншаһан байха...

...институдай уран һайханай ...мэй эдэбхитэд Ленинэй нэ...тэ, «Дружба», «Маяк» колхозуудай полевой стануудаар ябажа, механизатор болон таряашадта наада харуулһан байна.

«Коммунизмын туяа» газетэһээ.

БАРГАЖАН

Иван Михайлович Алексеев медицинскэ институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Телятниково тосхоной больницада ажаллахаар эльгээгдэһэн байгаа. Тэрэ шүдэнэй врачай мэргэжэлтэй юм. Тэрэ гэһээр тэбхэр гурбан жэл үнгэрбэ.

Даабарита ажалдаа шударгы һайнаар хандадаг туладаа энэ үе соо тосхоной арад зоной дунда хүндэтэй боложо шадаа. Иван Михайлович эндэхи ажалшадай дунда һэргылэмжын хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулдаг юм. Больница соо, мүн ниитын бусад газарнуудта тэрэнэй гараар бэшэгдэһэн санитарна бюллетеньнүүдые саг үргэлжэ хаража болохот. Тэрэ бюллетеньнүүд соонь шүдэнэй үбшэ яажа эмшэлхэ тухай бултанда ойлгосотойгоор бэшээтэй байдаг. Мүн тиихэдэ холын фермэ, отарануудта ошожо, медицинын асуудалаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг заншалтай.

Гадна врач И. М. Алексеев ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

«Баргажанай үнэн» газетэһээ.

АХА

КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша Д. Б. Шарастепанов Сорок тосхоной ажалшадай үмэнэ уласхоорондын байдал тухай асуудалаар лекци һаяхан уншаба. Мүн тиихэдэ эндэхи колхозой үбһэ, зелёнко хуряалгада хүдэлмэрилдэг механизаторнуудай урда тэрэл темээрээ лекци уншаһан байха юм.

«Малшан» газетэһээ.

ХИЛЫН ГААНАҺАА

Түримхэйшүүлэй түсэбүүдые таһалдуулна

ХАНОЙ. (ТАСС). Сүлөөлэлгэ гэжэ хэблэлэй агентство Памбо провинциин баруун хубида Урда Вьетнамай патриотическа хүсэнүүдэй август соо туйлаһан амжалтанууд тухай мэдээсэбэ. Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд, хүсэд бэшэ мэдээнэй ёһоор, 210 «стратегическэ тосхон» ба концентрационно лагерьнуудые һамна сохижо, 18.000 үлүүтэй хүнүүдые сүлөөлһэн байна.

Урда Вьетнамай патриодууд энэл райондо дайсанай 3500 шахуу солдат ба офицернүүдые хүлһөөнь буулгаа, 30 самолёт буудажа унагаагаа, 15 судна шэнгээһэн гү, шатааһан байна. Сайгон сэрэгүүдэй 600 шахуу солдат Урда Вьетнамай НФО-гой талада ороо.

Зэрлиг аашануудые гаргана

БОНН. (ТАСС). Баруун Германиин Людвигсбург гэжэ городто байдаг американ армиин сэрэгэйхид элдэб зэрлиг аашануудые гаргажа үргэлжэлһөөр. Граждан хүнүүдые сохихо ба тонохо ябадал улам олошоржо байнхай.

«Унзере цайт» газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, һүүлэй наймахан үдэрэй турша соо Людвигсбургда американ сэрэгэйхидэй тоноһон 16 ушар бүридхэлдэ абтаа.

ЗҮБЛӨӨ ХЭБЭ

САНТЬЯГО. (ТАСС). Чилиин президент Сальвадор Альенде Арадай нэгэдэлэй бүлэгтэ ородог партинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүблөө хэбэ гэжэ «Сигло» газетэ тэмдэглэнэ. Национальна конгрессэй онсо сессиин үзэмжэдэ табигдаха хуулиин проектнүүд эндэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Тэрэшэлэн «Интернэшнл телефон ба телеграф корпорейшн» гэжэ американ монополиин мэдэлэй. Чилидэ байдаг телефонно компаниие гүрэнэй мэдэлдэ оруулха асуудалнууд зүблөөн дээрэ мүн лэ хэлсэгдээ.

Америкын ажалшад буһалгаална

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Нью-Йоркын телефонно албанай 39 мянга шахуу операторнууд, техникүүд, монтернууд ба бусад хүдэлмэрилэгшэд арбадахи неделеэ буһалгаалжа байнхай. Буһалгаалан бодогшодой эрилтэ хангахаяа арсаһан Нью-Йоркын телефонно компаниин ба Америкын хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай 23 городской отделениин түлөөлэгшэдэй хоорондын хэлсээн сентябриин 22-то дахинаа таһалдаба.

«Белл систем» гэжэ томо монополиин 500 мянган телефонистнуудай июль һара соо хэһэн зургаан үдэрэй ниитэ национальна забастовкын һүүлээр монополиин эзэд зарим тэды буултануудые хэхэ баатай болоһон байна. Тиигэһэнэй үндэһөөр, ажалай шэнэ хэлсээнэй гурим тухай ойлголсогдоһон байгаа. Гэхэ зуура Америкын энэ ехэ городтохи ажамидаралай үнэ сэнгэй угаа түргэнөөр урган хүндэржэ байһанһаа уламжалан, салин хүлһэнэй нэмэлтэ гаргашыень хаахаяа болёод, Нью-Йоркын телефонистнууд шэнэ эрилтэнүүдые табиба. Тусхайлан тунхаглагдаһан мэдээнэй ёһоор, Нью-Йоркдо юумэнэй үнэ сэн 52-дохи һарын турша соо таһалгаряагүй хүндэржэ байнхай.

США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгые буруушаана

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Зүүн-Урда Азидахи США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгые дары болюулгаха эрилтэ хэдэг дэлхэйн юһэн ороной 634 парламентаринарай гараа табиһан бэшэг сентябриин 22-то Холбоото Штадуудай конгрессто дамжуулагдаа.

Энэ бэшэг Англиин ооищинануудай палатын гэшүүд Фрэнк Оллаун, Джон Мендельсон гэгшэдээр Америкын бүлэг конгрессменүүдтэ Капитоли дотор барюулагдаба. Тэрээндэ гар табигшад ДРВ-гэй газар нютагуудые бомбодолго болюулха, американ зэбсэгтэ хүсэнүүдые Урда Вьетнамһаа сүм гаргаха эрилтэ табина.

Полицияар намнуулаа

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Индейцүүдэй хэрэгүүдые шиидхэдэг Вашингтондохи правительственна бюродо ерэһэн бүлэг американ индейцүүд сентябриин 23-да баригдажа хаагдаһан, наншуулһан байна. США-гай хүн зоной эгээл ехээр дарлагдадаг ба эрхэгүй бүлэгүүдэй нэгэнэйнь түлөөлэгшэд тэдээндэ бүри үргэн эрхэ олгохо эрилтэнүүдые табиха һанаатай ерэһэн байгаа. Теэд засагай газарай нэёд тэдээнтэй уулзахаяа арсаад, «туһа хүргэхынь» тула полициин сагдаанарые дуудаба.

КПФ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Хитадай политика тухай КПФ-гэй ЦК-гай пленум дээрэ баталан абтаһан мэдүүлгэ эндэ тунхаглагдаа. Марксизм-ленинизмдэ, коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, тэрэшэлэн национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй национальна болон уласхоорондын зорилгонуудта харша маоизмын үзэл сурталда, Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй политикада дэлхэйн компартинуудай олонхинь эрид харюу үгэһэн байна гэжэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ. Иимэ һанал бодолые Финляндиин Коммунис парти мүн лэ дэмжэнэ.

Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй политикадань һүүлэй үедэ зарим тэды тактическа хубилалтанууд болоо. Гэбэшье тэдэнэй алдуутай гол хараа бодолынь хубилаа гэһэн удхатай бэшэ байна. Хитадай хүтэлбэрилэгшэд Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта эсэргүү, уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ эсэргүү тэмсэлээ шангадхахын тула социализмда харша элдэб эсын этэгээдүүдтэй холбоорилдоно. Энэнь империализмда, капитализмда эсэргүү тэмсэлэй хэрэгтэ ехэ хохидол ушаруулна.

Финляндиин коммунистнууд ниитын ондо ондоо байгууламжатай оронуудай эб этэй оршохо политика баримтална, Хитадай Арадай Республика Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци дотор өөрынгөө һуури эзэлхэ ёһотой гээд тоолоно. «Гэхэтэй хамта, маоизмын үзэл сурталые номнохо, «асари ехэ гүрэнүүд тухай» гэһэн дурдалгатайгаар Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй тараадаг, Совет орондо харша политика бэелүүлхэ һанаатай ямаршье һэдэлгэнүүдтэ эрид харюу үгэнэбди»,— гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Финляндиин Коммунис парти коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай 1969 оной уласхоорондын зүблөөнэй шиидхэбэринүүдые үндэһэ болгон, империализмда эсэргүү тэмсэлдэнь уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэл ханғаха хэрэгтэ туһа хүргэхын тула шухала бүхы юумэ хэнэ гэжэ тус документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ТОБШОХОНООР

ПРАГА. (ТАСС). ЧССР-эй Федеральна суглаанай Президиум КПЧ-гэй ЦК-гай ба ЧССР-эй Национальна фронтын ЦК-гай һанамжа дурадхалые үндэһэ болгон, 1971 оной ноябриин 26—27-до Федеральна суглаанай һунгалта хэхэ гэжэ зарлаба.

ТОКИО. (ТАСС). Японой таряашад сентябриин 23-да Фудзияма хада шадархи полигон худар добтолон ороод, американ далайн ябаган сэрэгэйхидэй тэндэ ехэ буугаар буудажа туршаха гэһэн һэдэлгэдэнь һаад татаба. Гэхэ зуура, полициинхид хүсэ хэрэглэн, ойро шадарай тосхонуудай хүн зониие полигоной территориһоо намнаа.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай хэблэлэй организацуудта американска правительствын зүгһөө заналтануудые ходо хэдэг болоһонтойнь дашарамдуулан, сентябриин 28-най үдэр нээмэл сонсолгонууд үнгэргэгдэхэнь гэжэ США-гай конгрессэй конституционно эрхын асуудалнуудые шэнжэлдэг сенадай подкомиссиин түрүүлэгшэ Эрвин мэдээсэбэ.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Үншэрһэн музей тухай дурдалга.
- Шара набшын үе.
- Шог үгүүлэл, спорт.

АХАМАДАЙМНАЙ ХЭРЭГ ҺАЙХАН

Үе сагаймнай харайса яагаашье хурдан гээшэб. Шамбай залууб гэжэ найдаһаар ябатарнай табан, арбан жэл үнгэршэнхэй. «Зай, залуу нүхэр, юу хэжэ үрдеэбши?» гэһэн асуудал табижа байхал даа. Хүн сагтаа, сахилза хүхэдөө гэлсэдэг бэзэ. Зүгөөр ямаршье үеын хүнүүд (ахамад гү, али залуу гү—хамаагүй) үе сагайнгаа дабшасаһаа, ухаан мэдэрэлэй хүлгүү хурдан хүгжэлтэһөө халташье гээгдэхэгүйе оролдодог шуу. Гушаад онуудта хамтын ажахы байгуулһан ахамад нүхэдтэй уулзахадаа, тэрэ үеын айхабтар хүлгөөтэй, шуулатай байдал тухай уран һайханай фильм хараһанаа гү, али ном уншаһанаа эрхэ бэшэ һанадагби, омогорхон баясадагби. Имагтал социалис һоной шэнэ байдал зохёон байгуулха гээшэ айхабтар хүшэр байгаа. Тиигэбэшье ахамад нүхэднай бэрхэшээлһээ айжа сухаряагүй, илалтаһаа илалта тээшэ шармайн дабшажа, тэрэ һайхан хэрэгыень саашадань бүри гоёор хүгжөөн дамжуулжа, нюдэнэй сүсэгы мэтэ нарилан гамнажа ябахыемнай захяа һэмнай.

Харин тэрэ һайхан хэрэгыень мүнөө бүришье гоё, шэнэ, гүнзэгы удха шанартай болоо. Ажаһуудалнай танихын аргагүйгөөр һайжаран хубилаа, хүн зон бүгэдөөрэн эрдэм һургуулитай болоо. Хэды тиигэбэшье ахамад нүхэдэйнгөө захяае зарим үшарта дүүргэнэгүйбди гэхэ гү, али тэрэ һайхан хэрэгтэнь хамаагүйгөөр ханданабди.

Би саг үргэлжэ түрэл нютагтаа ошодогби. Тоонто нютагни Улаан-Үдэһөө холо бэшэ даа, Хягта тээшэ һуунагтаһан ехэ харгы зубшан шахуу оршодог. Гушаад онуудта Буряадтаа нилээд суурхаһан Жаргаланта нютагтамнай (Сэлэнгын аймаг) айлшад ходо орожо, һонюуша нюдөөр хаймадан харагша бэлэй. Монголһоо ерэһэн айлшад мүн баһа манайхяар ябагша һэн. Тэрэ үедэ айлшадай һонирхон хараха юумэн биил һэн.

Тиихэдэ мүнөө?..

Нютагай залуушуул киногой болоходо клубтаа ерэдэг, хаа гансахатар наада хэдэг. Энэнь энэшье гэлэй. Харин нютагайхидаймнай омогорхол болоһон музей мүнөө үдэр, үдэшэшье хаалгаатай байдаг. Нютаг ороноо шэнжэлгын музей. Одоо омогорхонгүй байлтай аал. Буряад оронаймнай үзэсхэлэнтэ гоё газар дайда дээрэ амидардаг ан гүрөөл болон шубуу шонхорой дүрсэнүүд эндэ урдань яһала олон бэлэй.

Һургуулида һуража байһан хаһа сагни ээлүүдгүй һанагдаадхидаг. Географиин гү, али зоологиин урогуудай болоходо заримандаа иишэ ерэжэ, экспонадуудыень һонирхон харахаш. Арьягар томо нарһанай хажууда тогтоһон баабгай, алас холо руу юушьеб даа шэртэһэн буга, мэхэшэ аашатай үнэгэн, шоно, шандаган, доргон, тарбаган болон бусад ангуудые яатараашье һонирхон харагша һэмби. Хэзээдэшье мартагдашагүй.

Багшаяа дахажа таһалгаһаа таһалгада орожо, амитан бүхэнэй абари зантай танилсахаш. Хэды үдэртэ ой тайга соогуур сэнгэжэ ябаһандал һанагдагша бэлэй. Уужам дэлгэр буряад оронаймнай аймаг бүхэндэ ямар амитадай хайшан гэжэ амидардагые мэдэжэ абахаш. Тиихэдэ ямар шубуудай байрладагые, Байгал далайда ямар загаһадай байдагые ойлгодог болоо һэм. Зунай амаралтын үедэ аян замдаа ябахадаа сагаа миин үнгэргэнгүй, музейдэмнай тон хэрэгтэй зүйлнүүдые суглуулжа асархые оролдохош. Тиигэжэ музеймнай экспонадууд жэлһээ жэлдэ олошоржо, Буряад оронаймнай баялиг альган дээрэ харагдахадал гэжэ захалаа һэн.

Ондоо тээһээ ерэһэн айлшадай музейдэ орожо, экспонадуудые һонирхон харахадань мүн баһа баясахаш. Музей тухайдамнай юун гэжэ хэлэһыень, ямар сэгнэлтэ үгэһыень дуулахадаа омогорхохош даа. Шухалань гэхэдэ, нютагтаа иимэ музей үшөө эмхидхээгүй байһан тухайдаа айлшадай олонхинь шаналан хэлэгшэ һэн.

Харин мүнөө дэн лэ өөдэгүй байдал эндэ үзэгдэнэ. Музейдэ айлшадшье, нютагайхидшье орохогүй. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ шухала хэрэг гол таһа мартагдашоо. Дүрбэн жэлэй саада тээ һэн гү даа. Хягтын музейһээ түлөөлэгшэнэр ерээд, зарим экспонадуудыень абаашаһан юм. Юундэ? Хангаловай нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлгын республиканска музейһээ тиимэ заабари үгтөө һэн гэжэ хэлсээ бэлэй. Бэлэн юумэндэ дуратай «түлөөлэгшэдэй» хомхой аашые хаһа сагтань эрид таһа хазаарлаагүй һаа, Жаргалантымнай музейдэ оройдоо юушье үлэхэгүй һэн ха.

Энэ хэрэгтэ хуушанай коммунистнар, гушаад онуудта нютагтаа хамтын ажахы байгуулалсаһан Т. Д. Данзанов, Д. Д. Очиров гэгшэд эрид шууд оролсожо, музейгээ «аюулһаа» арайл гэжэ абаржа шадаа һэн.

Ахамад нүхэдэйнгөө эхилһэн һайн һайхан хэрэгые наринаар сахихаһаа байтагай, «һаад тойбо татадаг» үлүү юумэнһээ одоошье һалахамнай гэжэ баясаашадшье байгаа һэн ха. Харин тиихэдэ наһажаал болоһон пенсионер Тогоошо Данзанович Данзанов тэрэ дары музейдэ ошожо, хаанашье олдохоо болиһон шухаг экспонадуудые гэртээ асаржа, хосоргогүй һайн газарта хадагалжархиһан юм. Гушаад онуудта өөрөө музей эмхидхэлсэһэн, экспонадуудыень суглуулха талаар сэгнэшэгүй ехэ оролдолго гаргаһан тула тиигээ бэшэ гү? Тиигэжэшье болоо. Шухалань гэхэдэ, ниитын зөөридэ ёһотой эзэн мэтэ хандаха хэрэгтэй бшуу.

Мүнөө хаа яагуур өөрын [...] зейтэй боложо байна. Нютаг[...] тагайнгаа түүхэтэй, урда[...] лон мүнөөнэйнь байдалтай [...] суулхые оролдоно. Нютаг [...] онсо өөрын түүхэтэй, на[...] ааб даа. Граждан дайнай [...] нууд, революционер-бол[...] гүүд, Эсэгэ ороноо хамга[...] Агууехэ дайнай болон [...] баатарнууд хэды олон гэшэ[...] гэ үгөөр хэлэхэдэ, хар[...] һайрхаха юумэн нютаг [...] яһала бии бшуу.

Яруунын аймагай «Комму[...] колхозой түб Үльдэргэ н[...] хизаар ороноо шэнжэлгын [...] мүн Зэдын аймагай «Мир» [...] до зурагай галерей нээг[...] жэ газетэнүүдэй мэдээсэха[...] ла баясаа һэм. Тиихэдэ ре[...] ликадаа ахамад музейнүүдэ[...] болохо Жаргалантын музей[...] понадууд шорой тооһондо [...] шье дарагдаһан зандаа. Ха[...] маар.

Тогоошо Данзанович Дан[...] музейгээ мүнөө заһабарил[...] түхеэрэнхэй. Заһахыень [...] бэзэ. Бүхы экспонадууд[...] табигдаха. Теэд ахамад н[...] мнай һайн һайхан хэрэгые [...] тэй дээрэнь үргэлжэлүүл[...] эдэбхитэд манай Жарга[...] бии гү? Энэ асуудал нама[...] бооно.

А. НИМА[...]

Ивалгын гидромелиора[...] техникумэй ба[...]

Цэдэн ГАЛСАНОВ

Гурбан дуун

1. Бидэ хоёр

Үүрэй сайхые бидэ хоёр
Үнезнэй һаали дээр золголойбди.
Үөлхэ, ханилха—хүнэй жаргал
Үдэшын наадан дээр ололойбди.
Мандаха нарые бидэ хоёр
Малшанай зүргэ дээр
угталайбди.
Манарма, уярма хэтын жаргал
Мансытай үлгы дээр
баталаабди...—
Үглөөнэй Наран, Малшан хоёр
Үнинһөө, заяанһаа холбоотой юм!
Үрэжэл нютагай үнэр баяр
Үелсэн бидэнһээ жолоотой юм!

2. Халагланам

Сэнхирхэн тэнгэридэ харахадам,
Шубуухан шуумараар
ниидэнэлши.
Шубуухан шуумараар
ниидэхэдэш,
Шонхорхон бэшэл аад,
халагланам.
Сэсэрмэ бороондо харахадам,
Сэсэгхэн дэльбээрээ найганалши
Сэсэгхэн дэльбээрээ найгахадаш,
Сэлмээхэ бэшэл аад, халагланам.
Ангархан далайда харахадам,
Алтанхан омолидол тамарналши.
Алтанхан омолидол тамархадаш,
Ангуушан бэшэл аад, халагланам.
Жэгдэхэн талада харахадам,
Жэргэмэл дуушандал жэргэнэлши.
Жэргэмэл дуушандал жэргэхэдэш,
Жэмбүүршэн бэшэл аад,
халагланам.

3. Хэзээ?

Ханилсан шимни үдыл байнаш
даа,—
Харалсан хэзээ золгохо бибди?
Хандагайн хоёр эбэр шэнги даа
Хаялан хэзээ ургаха бибди?
Һүйтэ хубитам холол байнаш
даа,—
Һургуулияа хэзээ дүүргэхэ юмши?
Һүниин хоёр мүшэн шэнги даа
Һөөргөө хэзээ тохёохо юмди?
Тоонто нютагш хүлеэн байнал
даа,—
Тодоржо хэзээ жаргаха бибди?
Тооньн хоёр тулга шэнги даа
Толгойгоо хэзээ холбохо бибди?

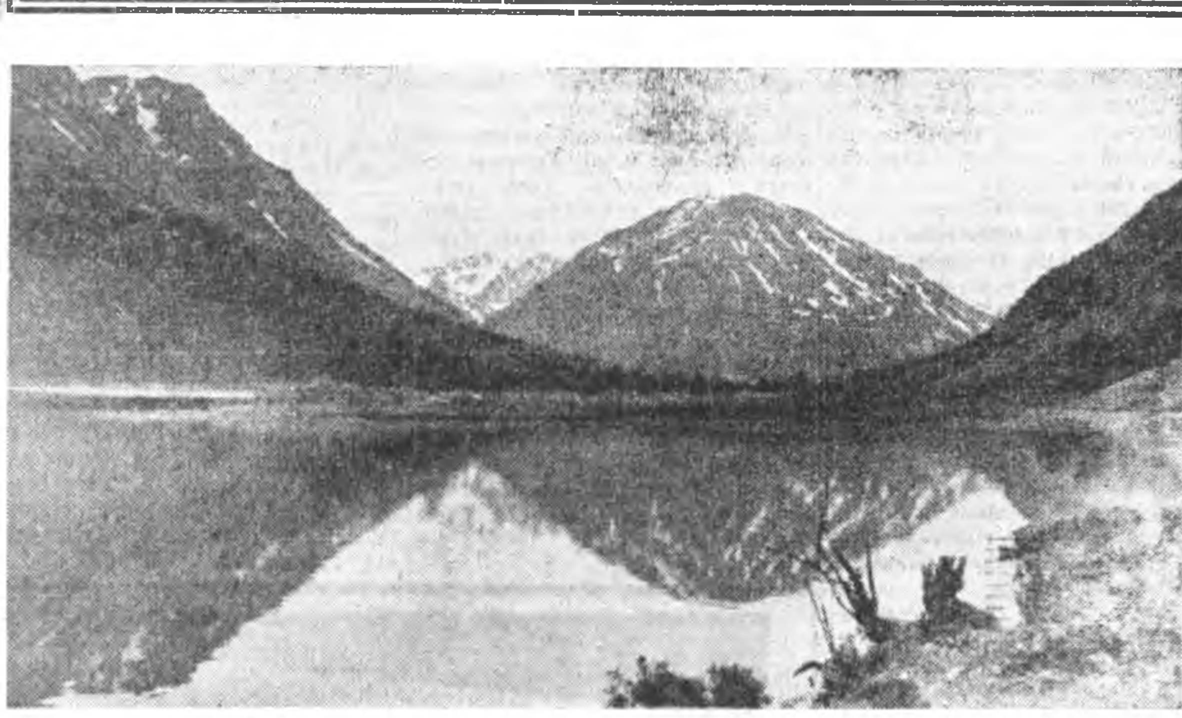

Тисси голой эрьеэр зубшан ябахада.

Д. ДУГАРОВАЙ фотоэтюд.

Сергей МИХАЛКОВ

ГУРГАЛДАЙ ТУРЛААГ ХОЁР

БАСНИ

Дуулим дайдын жэгүүртэнэй дунда суутай
Дууша Гургалдай тужа соогоо нэгэтэ
Түрэһөөр хорин табан жэлэйнгээ
Түүхэтэ ойе тэмдэглэбэ гэхэ.
Ойн шубууд Бүргэд түрүүтэй
Омог дорюунууд, булта хүхюутэй,
Амаршалгын һайхан юрөөл табина,
Асарһан бэлэгээ ёһолон барина.
Ушаргүйгөөр магтуулһан Гургалдай
Уяа хүдэлбэ, урмашабал даа.
Тэнгэриин үдэр бүри түрэл тужадаа
Тэрэ дуугаа дэмы хангюурдаа бэшэл даа...
Хүндэтэ айлшад— жэгүүртэн найрлаба,
Хүхюун дуунууд зэдэлбэ, хүгжэм наярба.
Хара Турлааг лэ гансаараа
Хаагална. Абяанинь уйтайгаар гараа:
«Жэгтэйл байна даа, гайхажа ханашагүйл!
Жэгүүртэн сооһоо би үни табияа аладлааб.
Хоолоймниш шанга, бэеэршье томоб,
Ходол намайе Бэгсэргэ магтадаг...
Ойн баяр хэнэйб — гайха, тагна —
Ошожо ошожо Гургалдайн лэ!..»
Ангууд, шубууд, шумуулнууд тухай бэшэхэд[...]
Алдангүй танил хүүгээ дайрахаш хэзээдэш...

Гунга ЧИМИТОВ буряадша[...]

БИШЫХАН ШОГ ҮГҮҮЛЭЛНҮҮД

ЖЭШЭЭ

Дружинын соведэй суглаан дээрэ Дагзал Дондоровой һуралсал зүбшэн хэлсэбэ ха. Номдоо муугаар һуранаш, журам, жаяг заршам доходно, һэхэлнэ гэжэ байгаад, нүхэдынь хүбүүхэниие хатууханаар шүүмжэлбэ.

Отрядайнь вожата Дулма Бардамова эрхим һурагшадһаа жэшээ абахаяа янаш гэжэ һануулба.

— Гатабһаа жэшээ абадагби, тээсгэн математикын шалгалтын хүдэлмэри хэхэдээ, хоёр жэшээ буулгаа һэм, үсэгэлдэршье ород хэлэнэй диктантда 3 мэдүүлэл хаража тэрээнһээ абаа һэм. Иигэжэл «жэшээ» абажа байн гэһээмни, ходо намда «хоёрые» табинал даа,—гээд Дагзалай хэлэхэдэ, дружинын соведээрхин нюур нюураа харалсаба.

БЭЕ БЭЕДЭЭ ӨӨДЭРХЭЛГЭ

Билтарма тоһотой барайгар дүүрэн удхаһан халбага аалихаһаар Аман тээшэ ошожо ябатараа, юуниинь болоһон юм, тэрээндээ өөдэрхэжэ эхилбэ ха:

— Ши, Аман, юрэдөө ангайгаад лэ һуужа байхаш. Минии үгы һаа, яахал һаабши?! Миниил һайгаар юумэ маамаржа, жажалжа байнаш. Үтыл һаамни, туража үхэхэ һэнши!

Аманиинь һөөргэдэбэ:

— Өөдэрхэжэл бай, шүдхэр! Шурбэһэлиг, ажалша Гарай шамайе барижа намда асараагүй һаа, ши хэбтэжэ байха һэнши. Модоной нэгэ сабшадаһан, түмэрэй нэгэ өөдэһэн аад... Үтэр түргэн барайгараа ехээр удха! Үлдөөд байнаб.

Эдэ хоёрой өөдэрхэлдэһэндэл адляар зарим хүдхэшүүл аашалалдажа, бэе бэеэ галхаажа байдаг лэ!

Б. НАМСАРАЙН.

Элдэб һонин

БАЙГААЛИИН «БҮТЭЭЛ»

Зуун жэлэй туршада надхан найгажа, набша намаагаараа һалбаран сэсэглэжэ байгаашье һаань, энээхэн хуһые Хабаровск хотын хүн зон нэгэтэшье һонирхоогүй байгаа һэн. Гол эшэһээ арба дахин бүдүүн гайхалтай һонин улхан-уулаараа энэ хуһан олоной анхарал татажа, холуур суурхаһан байна. Сайбар-хүхэ үнгэтэй энэ улхан хоёр тэбэриһээ үлүү болодог.

Юрэ бусын хуһан хадаһаа урдаһан Долми мүрэнэй эрьедэ хэндэшье мэдэгдэнгүй зуун жэл соо ургажа байгаа бшуу. Модо отологшо Д. Е. Берлев тэрэниие харажархихадаа, ехэтэ гайхажа гэлыһэн байгаа. Энэниие олоной үзэмжэдэ табидаг һаа, һайн бэлэй гэжэ Дмитрий Егорович һанаһан юм. Хабаровскын хизаар ороноо шэнжэлхэ музейдэ тэрэниие асархын тулада хүсэ ехэтэй лесовоз хэрэгтэй болобо.

Алас-Дурна зүгэй эреэн гүрөөһэ агнадаг мэдээжэ ангуушан ябаһан, ой тайгын үзэгдэлые һайн мэдэхэ болоһон, мүнөө тус музейн директор В. П. Сысоев энэниие хараад, иигэжэ хэлэбэ:

— Хуша, хуһан, дуб гэхэ мэтэ модонуудай улхануудые нэгэтэ бэшэ яһала хараа хүм. Теэд иимэ улхантай дайралдаагүйб. Энэ хадаа манда байгаалиин бэлэглэһэн шухаг зүйл болоно.

М. ХАНУХ,
(ТАСС-ай корр.).

Могойн шүлэн

Могойн мяхаар гаргаһан шүлэн Гонконг хотын ресторануудай эгээл амтатай эдеэн гэжэ хэлсэдэг юм. Энэ «эрхим» эдеэндэ дуратайшуулай тон олон байдаг дээрэһээ Ази түбиин элдэб оронуудһаа һара бүридөө 60 мянга шахуу могой Гонконг хотодо асарагдадаг байна.

«Азия и Африка сегодня» гэжэ журналһаа абтаба.

Хэды янзын хэлэн бэ?

Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ бүхыдөө 2976 ондоо хэлэн дээрэ хүнүүд хөөрэлдэдэг байна гэжэ нёдондо Испанида болоһон хэлэ бэшэгэй эрдэмтэдэй хуралдаан тодорхойлһон байна. Тэрэ тоодо Америкэ түбидэ ажаһуудаг 17,5 миллион индейцүүд 1200 янзын хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг. Тиихэдэ бүхы дэлхэйн хүн зоной гурбанай хоёр хубинь оройдоол арбан гурбан хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг юм. Энэнь хадаа тус бүридөө 50 миллионһоо доошо бэшэ тооной хүнүүдэй хөөрэлдэдэг «агууехэ хэлэн» гэжэ нэрлэгдэнэ. Эдэ арбан гурбан янзын хэлэн дэлхэйн 65 оронуудта жиир дэлгэрэнхэй юм.

«ЗНАНИЕ-СИЛА» журналһаа абтаба.

ЭТЮД

АЛТАН НАМАР

Тойроод харахада яагаашье гоёб даа. Тала дайда алтан шара торгон тэрлигээ хэдэрэнхэй. Намартаа дайдамнай гурбан тодо үнгэтэй: набшаһан шара, тала таряамнай шара, хахалагдаһан газар хаб хара, хараани холоһоо буряад дэгэлтэй эхын хилэн энгэр шэнги. Хүнгэн уняар тунаһан хүбшэ хүхэрэн сэнхынэ. Эдэ гурбан үнгын бүрилдөөн соо шара торгон онсо илгарна аабза. «Наранай үнгэ» гэжэ буряад зон баян намараа һайхашаан, магтан хэлсэдэг юм. Ород зон иимэ сагые «һамгадай зун» гэлсэдэг лэ. Жэлэй дүрбэн сагай эгээ һайханиинь, эгээ таатай зохидынь, эгээл һэрюуниинь, эгээл элбэг баян хэшэгтэйнь—намарай саг. Энэ үедэ бүхэли жэл соо хэһэн ажалай үрэ дүн харагдажа, үлзы баян жаргалай, инаг һайхан дуранай эхин һабагша татагдадаг. Намарайнгаа ургаса суглуулжа абамсаараа, инаг халуун хоёр зүрхэн адли сохилжо, түри хуримай төөлэйнүүд табигдаха, төөбии, таабайнарай шүлэглэмэл юрөөл-хурдан үгэнүүд хэлэгдэхэ, иимэл даа дэмбэрэлтэ үе—намарай саг.

Үглөөгүүр, наранай гараха багаар, хүбшэ тайгын хүтэл жалганнуудта хоноһон үйрүү сагаан манан аалихан хөөрэн дэгдэжэ, һубаряа нимгэн үүлэд тээшэ, үндэр манхан уула хадын орой тээшэ дүүлинэ. Малаан халзан уулын толгойдо мананай ойро зуура тогтоод байхые харахадаа, томоотой түбшэн үбгэдэй тамхилжа һууһан мэтэ. Ородой агууехэ композитор Петр Ильич Чайковский «Жэлэй дүрбэн саг» гэжэ хүгжэмтэ зураглал зохёоһон юм. Фортепьяно дээрэ наададагдахаар зохёогдоһон энэ пьесэ дотор агууехэ хүгжэмшэн агууехэ уран зураашын нюдөөр хаража, энэ зохёолоо бэшэһэн. Тиихэдээ жэлэй дүбэн сагай эгээл үзэмжэтэ һайхан үеые хэрэглэжэ шадаһан байна. «Намар» гэһэн энэ хуби соогоо агууехэ хүгжэмшэн юун тухай хөөрэһэн хаб?

Уляангирай, хуһанай, шэнэһэнэй набшаһад ганса нэгээрээ эхэ бэеһээн һалжа ядан таһарһаар аажам һэбшээндэ үлеэгдэн, далбалзан ниидэжэ, хүбэн мэтэ хүнгэнөөр арбалзажа, шиигтэй хүйтэбтэр агаараар сэжэ дүүрэн амилжа хэбтэһэн газар дайдаяа эльгэдэн унана. Гол горходой урасхал аажам намдуу боложо, сүлөөтэй уужамаар, яаралгүйгөөр элбэг уһаяа түлхинэ. Ой тайга соо алим жэмэс эдеэшээд, хүнүүдэй хоол болохоёо хүлеэнэ, эшэнь даажа ядан тонголзон һууна. Шуумар солбон хэрмэн, жэрхи хүнүүдһээ үрьдихэ гэһэндэл һая һаяхан газарһаа бултайһан амтатай тоһолиг мөөгэ, үлэ хоолтой һамар суглуулжа, үбэлэйнгөө хоол-хадхаг бэлдэнэ.

Үглөөнэй манан аалиханаар дэгдэжэ, элшэ багатайшье һаа, тунгалаг дорюун наран мандаба. Наранай хурса гэрэл хуһа, уляангирай шара набшаһадта тудахадаа гал шарахан үнгэтэй болгожо, нюдэнэй хужар оруулна. Талаан үргэн дайдын нюрууе хушажа хоноһон хюруугай толбонууд хайлажа, эндэ тэндэ мүнгэнэй уһа сүршэжэрхиһэн мэтэ ялагашалдана. Иимэл даа агууехэ Чайковскиин хүгжэм.

Иимэ аалин намдуу байдалда ээлэгдэн дууража, һүниингөө ноирһоо хүсэд һэрижэ үрьдеэгүй дайдамнай ажалай хүгжэмдэ ээлэгдэшэбэ. Ихэдэ талын хүдэр «онгосонууд» ээлжээтэ тамаралгадаа гараба гээшэ.

«Арюун долгито алтан далай, колхозой ажалта манай таряан» гээд Буряадай ахамад поэт Бабасан Абидуевай бэшэһэн шүлэгэй бадагууд эжэлүүдгүй ухаанда ороно.

Далай үргэн таряалангай хахадһаа үлүүнь хадагдажа, һолоомоной узуур жэгдээр тэбхылдэн харагдана. Тээ саана хойноо хэдэн анзаһадые шэрэһэн хүсэтэ трактор энэ дайдые хоёр үнгэтэй болгожо ябана ха юм. Энэ хаана иимэ байдал харагданаб? Хаанашье ошоо һаа, иимэ үзэгдэл харагдаха. Жэшээнь, Мухар-Шэбэр ошоёбди.

Эгээл ехэ таряа гүрэнэйнгөө амбаарта адхадаг Мухар-Шэбэрэй аймагай бэрхэ бэрхэ таряашад, дүй дүршэлтэй механизаторнууд энэ намарайнгаа элбэг ургаса харахадаа урматай. Гектарһаа хорёод шахуу центнер таряа сохижо ябаһан «Знамя Ленина» колхозой комбайнернууд Семенов, Дашабылов, Гончиков гэгшэдэй шарайнуудта баян намар баярай тэмдэг үлөөгөө ха.

Мүн лэ ехэ таряа гүрэндөө үгэдэг Бэшүүрэй таряашадташье иимэ баяр үзэгдэнэ. «Дружба» колхозой залуу комбайнер Ошир Бадмаевич Аюшеев комбайнаа жолоодон, ямар хүхюутэй ябана гээшэб! Ленинэй ордендо хүртэһэн, мүн ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй «Алтан хоолос» гэжэ значогоор гурбан удаа шагнагдаһан, ВДНХ-гай бронзо медаль зүүжэ шадаһан залуу комсомол хүбүүндэ алтан намар иимэ ехэ бэлэг ажалайнь түлөө барюулһандань баяртай ябангүй яахаб.

Сэлэнгын аймагай Химнын совхоздо ажалладаг Галсановай хоёр хүбүүн—Хубита Бадмацырен хоёр өөһэдынгөө комбайнай хамсы-горхоор машинын хоорбо руу алтан шаргал орооһо гоожуулхадаа, тооһо шоройдо харлаһан нюур дээрээ гансал саб сагаан шүдэнүүдээ харуулна. Ажалдаа амжалтатай ябаһанай тэмдэг, аажам баян намарай хэшэг харахадаа эдэнэй шарайда баһа толорно.

Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын намар элбэг хэшэгээ дэлгэн ерэжэ, түргэнөөр, һайнаар, шанартайгаар хуряажа абахые урялан байна. Намарай налгай илдам шарайтай тон аалин түхэреэн наран сэлмэг огторгойгоор яаралгүйхэн тамарһаар, ажалшадай ажалые харан баясаһаар, уулын саагуур дуратай дурагүйгөөр далдалагдан оробо. Гэбэшье үргэн нэмжээ таряанай талмай дээгүүр хүнэй ухаагаар бүтээгдэһэн хоёрдохи «наран» мандажа, ажалай халуун хаһа үшөөл замханагүй, комбайн машинануудай хүнхинөөн таһалданагүй. Тииһээ тиитэрээ тоог дээрэ электрын хурса гэрэл яларжа, «Эрхим таряа—гүрэндөө!» гэһэн уряа доро хүдэлмэришэ зон хүлһөөшье аршаха сүлөөгүй ажаллана.

Иимэл даа хэшэгтэ намарай хэтын һайхан зураглал.

Вл. ЛУБСАНОВ.

Футбол

НААДАНАЙ ТОО—3:0

Байгша онһоо эхилжэ, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоныш «А» класста наададаг футболистнуудтай түрүүшынхеэ наадажа эхилһэн Курганай «Зауралец» команда манай «Сэлэнгын» футболистнуудтай уржа үдэшэлэн наадажа, стадиондо сугларгашадай анхарал татаба. Хабарһаа хойшо үнгэргөөд ябаһан гушан нааданһаа Курганай футболистнууд табандань шүүжэ, арбан хоёртойнь тэнсэжэ, арбан гурбандань шүүгдэжэ гараһан намтартай. Мүнөө эдэнэр дүн хамтадань 27 очкотой болонхой, Алас-Дурна зүгэй футболистнуудтай наадахаар аян замдаа гаража ерэһэн байгаа. «Сэлэнгэ» командын футболистнууд хабар эдэнэртэйгээ наадахадаа, 0:0 тоотойгоор тэнсээ бэлэй.

Үдэшын эгсэ 6 часһаа наадан эхилжэ, хоёр командын футболистнуудай дунда шанга тулалдаан эхилнэ. Эндэ илангаяа айлшадай футболистнууд Виноградов, Заморский, Мухин болон бусад манай ворота абаха һэдэлгэтэйгээр талмайн хоёр талаар добтолхо юм. Зүгөөр воротагаа хёрхоор хамгаалһан «Сэлэнгэ» командын футболистнууд Высоцкий, Иванников, Бабич, Титов гэгшэд айлшадайнгаа футболистнуудые воротадаа дүтэ наашашье хүргэнгүйгөөр бүмбэгыень буляажа абаад лэ, гэдэргээ эрьелдэн, тэдэнэй тала руу сүмэрэн ороно. Иигэжэ 45 минутын туршада хоёр талаһаа добтололсоһон футболистнууд тоо нээнгүй, амаралтада гарана. Эндэ манай футболистнууд айлшадтаа орходоо техникэ, тактикынгаашье талаар шадамар бэрхэ, хүсөөрөөшье булюу байгаа.

Нааданай хоёрдохи хахадай наял эхилбэ гэн гэһээ, айлшадай вратарь Елизаров түрүүшын бүмбэгэ воротаһаа гаргаба. Энэниие хүсэд ойлгоогүй һууһан стадиондо сугларагшад нарьемэ альга ташалгаар угтана. Нааданай эхилһээр хоёр минутын болоод байхада, Николай Дорофеевэй сохиһон бүмбэгын штанг тудаад, гэдэргээ һурэжэ ябахадань, Юрий Калашников тэрэниень тодожо абамсаараа, гоёхоноор сохижорхёо бшуу. Амжалтаараа дашуурһан «Сэлэнгын» футболистнууд нүгөөдүүлдээ орходоо хурдан солбоноор добтолжо, айлшадайнгаа хамгаалагшадые яһала тухашаруулаа, мэгдэхээгээ. Яруу дундаа воротагаа хамгаалһан айлшад хэдэн удаа ялада орохо юм.

Талмайн тэг дундаһаа бүмбэгэ абаһан Николай Дорофеев айлшадайнгаа ворота гансаараа тооной добтолжо оробо. Урдаһаа шанга хамгаалга угтаһан Дорофеев тэрэнээ Анатолий Михновтоо дамжуулхадань, хоёрдохи бүмбэгэ вратариин дээхэнүүр хиидэһээр ворота руу орошобо. Энэнь нааданай эхилһээр 37-дохи минутын ябажа байхада тохёолдоо.

Наадаяа талмайн тэг дундаһаа эхилһэн айлшад бүмбэгээ «Сэлэнгын» футболистнуудта дахинаа буляалгашаба. Энэниень абаһан манай футболистнууд айлшадай воротаһаа 30-аад метрэй зайһаа бүмбэгээ хэндээ дамжуулхамнай гээшэб гэлдэһэндэл болошобо. Хажуу тээһээ бүмбэгэдэ харайжа ерэһэн Алексей Кизеев тэрэнээ гэнтэ, эршэтэйхэнээр сохижо, гурбадахи бүмбэгэ айлшадай ворота руу оруулагдашоо.

Иигэжэ гоё һайханаар үнгэрһэн наадандаа манай футболистнууд шалгаржа, айлшадаа 3:0 гэһэн тоотойгоор шүүбэ. Тингэжэ «Сэлэнгэ» 51 очкотой болоо. Удаадахи наадан сентябриин 27-до үнгэргэгдэхэ. Омскын «Иртыш» команда айлшаар манайда ерэхэ болонхой.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ПРАВДА · БУРЯТ[...]

Нэгэдэхи хуудаһанда: [...] Центральна Комитедтэ, [...] Министрнүүдэй Соведтэ. Ха[...] ной уулзалга дээрэ Иоси[...] Титын, Л. И. Брежневэй [...] үгэ.

Хоёрдохи хуудаһанда: «[...] гоо һуралсана» — А. Со[...] корреспонденци. «Ханын [...] хүсэһэн — тэрэнэй эдэбх[...] — зүблөөн дээрэһээ х[...] соон. Түрэл орон доторо[...]

Гурбадахи хуудаһанда [...] Л. И. Брежневэй, Иосип [...] тын хэлэһэн үгэ. Хилын [...]

Дүрбэдэхи хуудаһанда [...] тын үдэрэй хуудаһан.

СЭ ЭНХИР КРАН

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ[...]
10.30 — концерт. 10.55 [...] **диком бреге» гэһэн уран** [...] **фильмын нэгэдэхи серинь** [...] **лагдаха. 12.10—«Басагад** [...] **баабгайнууд» гэһэн цирк**[...] **жэлэл.**

МОСКВА ХАРУУЛНА
13.00—орон доторхи [...] **13.05—Кишиневто** танца[...] **ралгаар үнгэргэглэһэн бүх**[...] **хоёрдохи фестиваль.** [...] **«Эфир соо «Залуушуул**[...] **дамжуулга. 14.45**—концер[...] **—үхибүүдтэ** зорюулагдаһа[...] **жуулга. 15.30—«Баррика**[...] **ландии» гэһэн** дамжуулга[...] **—«Циркын галнууд»** гэһэ[...] **жуулга. 17.20—Горькиин** [...] **жэтэ Горьковско** академ[...] **театрай зүжэг. 18.40**—[...] **20.05—«Песни Красного** [...] **гэһэн фильм-концерт.**

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ[...]
20.30—«Неделя» гэһэ[...] **тын үдэрэй программа.** [...] **концерт. МОСКВА ХАР**[...] **22.00—киногой** аяншалга[...] **тайшуулай клуб.** 23.00[...] **ский сонет» гэһэн** дам[...] **23.20—телевизионно** теа[...] **—«Время» тэһэн һүүлэй** [...] **программа.**

Редакторай орлог[...]
М. Н. НИМАЕ[...]

Манай адрес, телеф[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. [...] **35. Телефоны:** редакт[...] **54-54, приемная**—54-93, [...] **редактора—68-08.** зам. [...] **тора—62-62. ответ.** секр[...] **—50-52, зам. ответ.** секр[...] **—66-76. отделы:** пар[...] **жизни —60-91, сельско**[...] **зяйства—64-36. 63-86.** [...] **ганды и агитации**—56-23, [...] **мышленности и** строит[...] **—61-35, советского** стро[...] **ства и быта—69-58,** ку[...] **и школ—60-21.** писем [...] **селькоров—67-81,** инфор[...] **—34-05. общественная** [...] **ная—56-62, машинное** [...] **57-63, фотолаборат**[...] **33-61.**